

Läge och utveckling av validering nationellt och regionalt

Valideringsrapport | 2021

Förord

I denna rapport sammanfattar vi nuläget inom valideringsområdet de senaste åren, med tyngdpunkt på 2020. Vi ger den bild som har varit möjlig att sammanfatta av hur många valideringar som genomförts, både inom utbildning och i arbetslivet, samt för resonemang om hinder men även möjligheter att kunna påverka volymerna.

Det ska dock sägas att uppföljning och statistik är svårt inom valideringsområdet. Det saknas en sammanhållen struktur, etablerade metoder och rutiner samt en ansvarig part för inhämtning och lagring av statistik centralt.

Myndigheten för yrkeshögskolan har sedan 1 januari 2020 uppdraget att följa och stödja utvecklingsarbetet kring validering nationellt och regionalt. Uppdraget togs över när den tidigare Valideringsdelegationen avslutade sitt uppdrag.

Vi som arbetat med rapporten vill tacka alla myndigheter och regioner som medverkat genom att tag fram underlag. Tillsammans hjälps vi åt att ge en bild av läget och att utveckla valideringsområdet.

Västerås 4 maj 2021

Christer Bergqvist
Enhetschef

Sammanfattning

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) har sedan 2020 uppdraget att följa och stödja det utvecklingsarbete som pågår inom valideringsområdet nationellt och regionalt samt att sprida kunskap och ge övergripande information om validering. Uppdraget innebär också att samordna pågående myndighetssamarbete inom valideringsområdet. Utifrån uppdragen har MYH tagit initiativ till en nationell och regional uppföljning med fokus på utvecklingen från 2018 och framåt. Syftet med uppföljningen är att ge en lägesbeskrivning för att kunna se vilken utveckling som skett de senaste åren utifrån de lägesredovisningar som Valideringsdelegationen gjorde under sitt arbete 2015 till 2019.

Arbetet med att följa upp valideringsområdet har dels skett internt inom de ansvariga myndigheterna dels i en arbetsgrupp kopplad till det myndighetsgemensamma arbetet för kompetensförsörjning bestående av representanter från Arbetsförmedlingen, Skolverket och Tillväxtverket.

Inom arbetslivet har antalet rapporterade valideringar minskat sedan 2018. Antalet anvisningar till validering via Arbetsförmedlingen har sjunkit från 797 anvisningar 2018 till 233 förra året. Även inom branschvalidering har antalet valideringar sjunkit från drygt 5700 2018 till drygt 3600 under förra året. En bidragande orsak är smittläget och behovet av social distans under Corona-pandemin vilket gjort att valideringar försvårats. Möjligheterna till en förbättring de närmaste åren finns genom att allt fler befintliga valideringsmodeller ses över och nya tas fram. Antalet yrkesroller som går att validera mot har ökat de två senaste åren från 61 till att nu omfatta 100 yrkesroller som idag eller inom en snar framtid är möjliga att valideras mot. Arbetsförmedlingen avser också att fortsätta arbetet med att upphandla fler yrkesområden för validering.

Inom kommunal vuxenutbildning ligger antalet valideringar på ungefär samma nivå som tidigare år. Antalet valideringar är i förhållande till antalet genomförda kurser lågt. Via Skolverkets grundläggande webbkurs om validering ges möjligheter till flexibel fortbildningen för den personal som arbetar med validering. Över 1200 personer, företrädesvis studie- och yrkesvägledare och lärare har nu genomgått kursen.

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) följer upp de sökande som via reell kompetens blivit antagna till yrkeshögskoleutbildningar. 2020 antogs 13% till utbildning utifrån reell kompetens. Detta var i likhet med perioden 2016–2019 då motsvarande andel varierade mellan 12 och 14 procent. MYH genomförde 2019 en intern utredning om användningen av tillgodoräknanden för att få en bättre överblick av utbildningsanordnarnas arbete med tillgodoräknanden. Utifrån rapportens resultat och fortsatt uppföljning konstateras att andelen studerande med minst en tillgodoräknad kurs ligger mellan 2 och 3,5 procent mellan 2016–2020. I försöksverksamheten YH-flex finns nu de första resultaten klara. De är intressanta och visar att besparingen är cirka 50 procent i förhållande till vad kostnaden hade varit om YH-flexstuderande hade läst på en "ordinarie" utbildningsplats. Samtidigt har i genomsnitt de studerande på YH-flexplats fått tillgodoräkna sig 60 procent av utbildningen, även om omfattningen på tillgodoräknandet varierar stort.

Det är svårt att få en samlad bild av arbetet med behörighet och tillgodoräknande av reell kompetens inom den högre utbildningen. Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har

regeringens uppdrag att följa upp universitets och högskolors arbete med bedömning av reell kompetens för behörighet och tillgodoräknande. I regleringsbrevet för UKÄ 2021 anges att uppdraget ska redovisas till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 15 november 2021.

Mellan åren 2018 – 2020 har Tillväxtverket haft regeringens uppdrag att stödja regionernas arbete inom kompetensförsörjningsområdet inom några utvalda fokusområden. Ett av regeringens utpekade fokusområden handlar om att bidra till att etablera effektiva strukturer för validering i regionerna. I sin delredovisning av uppdraget från mars 2021 konstateras att arbetet med att etablera effektiva strukturer för validering har påbörjats i samtliga regioner men att mycket återstår innan en struktur för validering är på plats. Tillväxtverket menar att validering är ett verktyg som behöver bli mer känt för både individer, företag och organisationer.

Innehållsförteckning

1	Inledning, bakgrund och syfte.....	4
1.1	Vikten av ett fungerande valideringssystem.....	4
1.2	Myndigheten för yrkeshögskolans uppdrag inom valideringsområdet.....	4
1.3	Arbetet inom myndighetssamverkan.....	5
1.4	Valideringsdelegationens arbete med lägesbeskrivningar.....	5
1.5	Rapportens syfte och disposition.....	6
2	Omfattning och utveckling av validering inom arbetsliv och utbildning.....	7
2.1	Arbetslivets kvalifikationer (branschvalidering).....	7
2.1.1	Metod för uppföljningen.....	8
2.1.2	Resultat av uppföljningen.....	8
2.1.3	Möjligheter till fortsatt utveckling.....	9
2.2	Arbetet med validering inom Arbetsförmedlingen.....	10
2.2.1	Möjligheter till validering.....	10
2.2.2	Regler och ekonomiska villkor för programmet validering.....	10
2.2.3	Upphandling av validering.....	11
2.2.4	Resultat av uppföljningen.....	11
2.2.5	Främjandemedel för insatser inom validering för nyanlända.....	13
2.3	Arbetet med validering inom omställningsorganisationer.....	13
2.3.1	Erfarenheter från pandemin.....	13
2.4	Kommunal vuxenutbildning.....	15
2.4.1	Möjligheter till validering.....	15
2.4.2	Resultat av uppföljningen.....	15
2.4.3	Skolverkets arbete med att främja utvecklingen av validering.....	16
2.5	Yrkeshögskolan.....	17
2.5.1	Möjligheter till validering.....	17
2.5.2	Antagning till yrkeshögskolan utifrån reell kompetens.....	17
2.5.3	Tillgodoräknanden i yrkeshögskolan.....	19
2.5.4	Försöksverksamheten YH-flex.....	22
2.6	Universitet och högskolor.....	24
2.6.1	Resultat för validering av reell kompetens på nationell nivå.....	24
2.6.2	Resultat av validering för lärosäten.....	25
2.6.3	Validering för behörighet till yrkeslärarutbildningen.....	26
2.7	Kontaktutbildning.....	27
3	Utveckling av validering inom regionerna.....	28
4	Slutsatser.....	32
4.1	Validering inom arbetslivet.....	32
4.2	Validering inom utbildning.....	33
4.3	Valideringsarbetet inom regionerna.....	34
	Referenser.....	35
	Bilagor.....	37

1 Inledning, bakgrund och syfte

1.1 Vikten av ett fungerande valideringssystem

Validering syftar till att synliggöra och erkänna de kunskaper och kompetenser en person faktiskt har oavsett hur de har uppnåtts. Validering är därmed ett viktigt verktyg för individens livslånga lärande samtidigt som det kan underlätta kompetensförsörjningen i arbetslivet och bidra till effektivare utbildning. Validering kan också användas för flera andra syften bland annat för omställning och yrkesväxling, för snabbare och bättre integration och för att förkorta studieperioder. Behoven av yrkesväxling och omställning och därmed vikten av ett väl fungerande valideringssystem har varit extra tydligt under det senaste årets pandemi. I Valideringsdelegationens delbetänkande från 2017 En nationell strategi för validering (SOU 2017:18) angavs en övergripande målsättning som förslag till en nationell strategi för det fortsatta utvecklingsarbetet inom valideringsområdet:

[...] betydligt fler individer ska få sin kompetens validerad. Validering ska vara tillgängligt i hela landet, på samtliga nivåer i utbildningssystemet och mot en större bredd av kvalifikationer i arbetslivet. Validering som väg till en kvalifikation ska ha lika hög legitimitet som formell utbildning.¹

Målsättningen med denna rapport är att ge en lägesbeskrivning för att kunna se vilken utveckling som skett de senaste åren utifrån den föreslagna nationella strategin och tidigare lägesbeskrivningar från Valideringsdelegationens arbete mellan 2015 och 2019.

1.2 Myndigheten för yrkeshögskolans uppdrag inom valideringsområdet

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) har sedan 2020 uppdraget att följa och stödja det utvecklingsarbete som pågår inom valideringsområdet nationellt och regionalt. Myndigheten ska sprida kunskap och tillhandahålla övergripande information om validering samt samordna pågående myndighetssamarbete om valideringsfrågor.² I början av 2020 tog därför myndigheten initiativ till ett nationellt råd för valideringsfrågor.³ Syftet med rådet var att skapa en arena där nationella myndigheter och organisationer kan dela kunskap och utbyta erfarenheter samt diskutera utvecklingen inom valideringsområdet.

MYH har sedan myndigheten inrättades 2009 haft i uppgift att främja branschernas medverkan avseende utveckling av strukturer och metoder inom valideringsområdet. Denna uppgift förtydligades 2017 i och med att myndighetens uppgift förändrades till att myndigheten ska stödja branscherna i deras arbete med att utveckla och kvalitetssäkra samt informera om modeller för validering.

I regleringsbrevet för 2016 fick MYH i uppdrag att i samarbete med branscher som har kunskap om och erfarenhet av att konstruera valideringsmodeller, utarbeta en standard

¹ SOU 2017:18. En nationell strategi för validering. sid 12

² Regleringsbrev Myndigheten för yrkeshögskolan 2020

³ I rådet sitter representanter från Arbetsförmedlingen, Svenska ESF-rådet, Folkbildningsrådet, Landsorganisationen, Sveriges Kommuner och Regioner, Svenskt Näringsliv, Statens Skolverk, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges universitets- & högskoleförbund, Tillväxtverket, Tjänstemännens centralorganisation samt Trygghetsfonden TSL. Information från arbetet i rådet ges också kontinuerligt till Företagarna, Universitets- och högskolerådet samt Universitetskanslersämbetet.

för branschvalidering av yrkeskompetens som kan vara ett stöd vid branschernas utveckling och vidareutveckling av kvalitetssäkrade och stabila valideringsmodeller.⁴ Standarden skulle kunna anpassas till olika branschers och yrkesområdets behov och förutsättningar. Myndigheten skulle förankra standarden i det branschnätverk för validering som vid den tidpunkten var knuten till myndigheten.

Sedan april 2020 prövar MYH även frågor om och betalar ut statsbidrag enligt förordningen (2020:268) om statsbidrag för utveckling av branschvalidering. Myndigheten ska även följa upp hur statsbidraget har använts.

1.3 Arbetet inom myndighetssamverkan

En myndighetsövergripande styrgrupp för samordning av arbetet inom valideringsområdet inrättades under den period som Valideringsdelegationens arbete pågick mellan 2015 till 2019. Under 2020 beslutade generaldirektörerna för de myndigheter som ingår i myndighetssamverkan för kompetensförsörjning att valideringsfrågan skulle ingå i den bredare arbetet för kompetensförsörjning. Styrgruppen för validering avslutades därmed under hösten 2020.

I samverkansgruppen för kompetensförsörjning ingår Arbetsförmedlingen, Svenska ESF-rådet, Myndigheten för yrkeshögskolan, Statens Skolverk, Tillväxtverket och Universitetskanslersämbetet. Universitets- och högskolerådet följer arbetet och har tillgång till samma information och underlag som övriga deltagande myndigheter även om de inte aktivt för tillfället deltar i samarbetet. En styrgrupp har bildats för att samordna arbetet och under styrgruppen har flera operativa arbetsgrupper bildats där en av dessa arbetar med valideringsområdet. Arbetsgruppen påbörjade sitt arbete under hösten 2020. Fokus för arbetsgruppen har varit fortsatta gemensamma insatser för att sprida information och kunskap om validering. Arbetsgruppen har identifierat ett antal viktiga utvecklingsområden för 2021 varav ett är att genomföra en nationell uppföljning av valideringsområdet för att ge en lägesbeskrivning av insatser och den utveckling som skett inom valideringsområdet de senaste åren. Genom att utgå från de redovisningar och lägesrapporter som Valideringsdelegationen tog fram, varav den sista publicerades i maj 2019, ges möjlighet att följa utvecklingen över tid och ge underlag för fortsatta satsningar och stöd för att utvecklingen av valideringsområdet.

1.4 Valideringsdelegationens arbete med lägesbeskrivningar

Regeringen beslutade den 19 november 2015 att tillsätta en kommitté i form av en nationell delegation med uppdraget att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet (dir. 2015:120). I uppdraget ingick att årligen lämna en redovisning till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet). Delegationens uppdrag var bland annat att följa och analysera möjligheterna till och omfattningen och resultat av validering inom utbildningsväsende och arbetsliv. I delegationens sista lägesrapport från maj 2019 gavs en övergripande bild av utvecklingen på valideringsområdet vad gäller möjligheter till validering utifrån fem framtagna prioriteringar. Områdena för prioriteringarna var: Överförbarhet mellan kvalifikationer, ansvar på nationell och regional nivå, hög kvalitet,

⁴ Regleringsbrev Myndigheten för yrkeshögskolan 2016

resurser och organisation samt information och vägledning.⁵ Rapporten innehåller också ett kapitel där omfattningen av validering redovisas inom arbetslivet och inom olika utbildningsformer.

1.5 Rapportens syfte och disposition

Syftet med denna rapport är att ge en övergripande bild av utvecklingen inom valideringsområdet för att beskriva vilka möjligheter till validering som erbjuds och i vilken utsträckning validering genomförs inom arbetslivet och olika utbildningsformer. Som tidigare nämnts kopplar denna uppföljningsrapport till Valideringsdelegationens tidigare redovisningar över läget inom valideringsområdet. Den sista redovisningen från delegationen beskriver läget till och med 2018. Denna rapport försöker ge svar på vad som hänt inom valideringsområdet och vilken utveckling som skett under åren 2019 och 2020 framför allt avseende antal individer som på något sätt fått sin reella kompetens kartlagd och bedömd. Där det är möjligt görs jämförelser med de lägesrapporter som Valideringsdelegationen tog fram för åren till och med 2018.

Rapporten redovisar möjligheter till och omfattning av validering inom både arbetslivet och utbildning. Rapporten börjar med läget inom arbetslivet och utvecklingen inom branschvalidering. Därefter följer ett avsnitt av valideringsarbetet inom Arbetsförmedlingen och vilka erfarenheter som finns inom omställningsområdet kopplat till validering. Därefter följer redovisningar av valideringsarbetet inom utbildningssystemets olika nivåer. Rapporten avslutas med ett avsnitt om utvecklingen inom regionernas valideringsarbete och avslutas med några sammanfattande slutsatser.

Arbetet med att följa upp valideringsområdet har dels skett internt inom de ansvariga myndigheterna dels i den arbetsgrupp för validering som är kopplad till myndighetssamverkan för kompetensförsörjning där Arbetsförmedlingen, Skolverket Myndigheten för yrkeshögskolan samt Tillväxtverket ingår.

Grunden till redovisningen är dels de uppgifter som respektive myndighet tagit fram och sammanställt dels uppgifter som hämtats från rapporter och årsredovisningar. Ett antal intervjuer har genomförts med personer i nyckelpositioner. Enkäter och kompletterande intervjuer har använts inom uppföljningen av branschvalidering. Ytterligare beskrivningar av hur uppföljningen genomförts och hur resultat tagits fram inom olika sektorer redovisas i vissa avsnitt.

⁵ Läge och utveckling av validering-årlig redovisning. Maj 2019. Valideringsdelegationen 2015–2019

2 Omfattning och utveckling av validering inom arbetsliv och utbildning

2.1 Arbetslivets kvalifikationer (branschvalidering)

Branschvalidering är validering av individers kompetens som genomförs i branschernas regi. I några fall är den integrerad med det svenska utbildningsväsendet, till exempel inom den kommunala vuxenutbildningen, men ofta saknar den koppling till formell utbildning. Branschvalideringens legitimitet utgår från ett mandat från branschens verksamheter och företag och har ett nationellt erkännande.⁶

Det är branschernas krav på yrkeskompetens som är fokus för branschvalidering, det vill säga sådan kompetens som efterfrågas i arbetslivet och som gör individen anställningsbar inom ett kompetensområde eller i en yrkesroll. Därför är ofta branschvalidering ett förstahandsval när syftet är att förbättra individens möjligheter på arbetsmarknaden och att erhålla en yrkeskvalifikation. Företag och verksamheter kan också använda branschvalidering internt för att effektivisera sin kompetensförsörjning.

En modell för branschvalidering av yrkeskompetens omfattar: den kompetensstandard som individens tidigare lärande bedöms emot; metoder och verktyg för kompetenskartläggning och kompetensbedömning; roller, ansvar och kompetenskrav för de som arbetar med branschvalidering; hur branschens godkända valideringsleverantörer utses och kvalitetssäkras; rutiner, format och gränssnitt för att dokumentera, lagra och kommunicera resultat av validering; kvalitetssäkring, uppföljning, utvärdering och revidering av branschmodellen; samt informations- och stödmaterial avseende branschmodellen till användare och intressenter.

Det kan finnas olika skäl till att en bransch väljer att lägga ner resurser på att utveckla en valideringsmodell. Certifieringar av olika slag blir allt vanligare för att klara konkurrensen på den öppna europeiska marknaden. Det mest uppenbara skälet är ändå att kunna använda validering för rekryteringen av ny personal till branschens företag och verksamheter. Även andra effekter av arbetet kan dock få stor betydelse.

Att definiera kompetenskraven för olika yrkesroller ger tydligare karriärvägar och en stathöjning i branschen, vilket i sin tur främjar att företag använder validering internt för sin strategiska kompetensförsörjning. Att koppla kvalifikationerna till den svenska referensramen för kvalifikationer och livslångt lärande (SeQF) ger ökad transparens, möjlighet till kvalitetssäkring av kvalifikationerna samt gör det lättare för branschen att kommunicera kraven med olika utbildningsaktörer för att få till stånd relevanta yrkesutbildningar.

Branscherna äger och ansvarar för sina valideringsmodeller. Staten har dock ett intresse av att validering mot arbetslivets kvalifikationer utvecklas, för att tillgången till kvalitetssäkrad och likvärdig validering ska öka.⁷ Valideringsdelegationen föreslog därför en långsiktig statlig medfinansiering för att utveckla och vidareutveckla branschvalidering. Regeringen har med smärre justeringar omsatt detta förslag i förordningen (2020:268) om statsbidrag för utveckling av branschvalidering, med MYH som ansvarig myndighet.

⁶ Standard och riktlinjer för branschvalidering av yrkeskompetens (MYH 2016/4742)

⁷ SOU 2019:69 sid 278

2.1.1 Metod för uppföljningen

Respektive bransch ansvarar för att ta fram statistik över omfattningen av validering mot arbetslivets kvalifikationer (branschvalidering). Hur uppgifter om antalet genomförda valideringar samlas in och sparas varierar mellan branscherna. Vissa branscher har egna register där de samlar in information från sina utförare och sammanställer uppgifterna, medan andra lägger uppgiften att samla in information på sina utförare. MYH har tidigare i samverkan med Valideringsdelegationen samlat in och sammanställt uppgifter om branschvalidering.⁸

MYH har för att kunna genomföra denna uppföljning gått ut med en förfrågan om uppgifter för uppföljning av branschvalidering till tidigare och nya modellägare. För ändamålet har myndigheten tagit fram en blankett med olika förval i listmenyer för att få standardiserade svar. Valideringsdelegationens tidigare förfrågningsunderlag har kompletterats med uppgifter om geografisk tillgänglighet på regionnivå (NUTS 2)⁹ och vilka som beställer valideringstjänster.

Förutom antalet valideringsmodeller finns nyckeltal för antal yrkesområden som är föremål för validering, hur många kvalifikationer som är nivåplacerade i SeQF, samt hur många yrkesområden som är upphandlade av Arbetsförmedlingen i form av valideringstjänster. Vidare lämnar respondenterna uppgifter om antalet genomförda valideringar under år 2019 och 2020 uppdelat på kvinnor och män i förekommande fall.

Som ett komplement till uppgifterna har några kompletterande frågor skickats ut till respondenterna och dessa har besvarats via en-timmes intervjuer eller som direkta inskickade svar.¹⁰

2.1.2 Resultat av uppföljningen

Statistiken visar att modellägarna nu redovisar 100 yrkesroller/-områden som är eller kommer att bli föremål för validering jämfört med 61 yrkesroller i Valideringsdelegationens tidigare uppföljning. Vidare har den totala redovisade omfattningen av antalet valideringar minskat från att tidigare haft en stadigt ökande trend.

Tabell 1. Antal genomförda valideringar 2015–2020

År 2015	År 2016	År 2017	År 2018	År 2019	År 2020
3 595	4 226	4 669	5 714	5 053	3 628

Det är inte alla branscher som kan leverera statistik fördelat på kvinnor och män, men för de som kan går det att se en positiv trend. Andelen kvinnor av de som har validerats har ökat från 25 % år 2019 till 30 % år 2020 i rapportunderlaget. Siffrorna är inte rättvisande

⁸ Bilaga 3 i SOU 2019:69

⁹ NUTS2 är en för internationella statistiska ändamål gjord regional indelning.

¹⁰ Förfrågan har gått ut till 26 modellägare och samtliga 26 har svarat. Respondenterna är: Konsortiet Svensk Industrivalidering, Statens Institutionsstyrelse, Byggindustrins Yrkesnämnd, Skärteknikcentrum, Installatörsföretagen, Sobona, Fastighetsbranschens Utbildningsnämnd, Frisörföretagarna, Swerea – Swecast, Grafiska Företagen, Handelsrådet, Hantverkarnas Riksorganisation, Utbildningsrådet för Hotell och Restauranger, Måleri- och Skulptörbranschens Yrkesnämnd, Naturbrukens Yrkesnämnd, Trä- och Möbelindustriförbundet, Skogsbrukets Yrkesnämnd, Servicebranschens Yrkesnämnd, Svetskommissionen, Proteko, Transportfackens yrkes- och arbetsmiljönämnd, Transportföretagen, Trädgårdsnäringsens Centrala Yrkeskommitté, Riksorganisationen Svenskt Underhåll, VVS-branschens Yrkesnämnd, samt Vård- och Omsorgscollege.

för branschvalidering som helhet då valideringen inom vård och omsorg inte är medräknad, men trenden är ändå tydlig.

När det gäller geografisk tillgänglighet anger modellägarna att för 55 % av yrkesområdena finns det möjlighet till validering i landets samtliga åtta NUTS 2-regioner. Genomsnittet avseende geografisk tillgänglighet är att validering inom redovisade yrkesområden är möjligt i två tredjedelar av landets regioner. I studien har inte angivits något kriterium för inom vilken tidsram validering ska kunna utföras, då denna variabel snabbt kan förändras om validering skalas upp för att möta lokala eller regionala behov.

Endast tre yrkesroller har för närvarande ett beslut om vilken nivå kvalifikationen motsvarar i den svenska referensramen för kvalifikationer, SeQF. Intresset för SeQF har dock ökat markant och för hela 71 % av yrkesrollerna finns det planer på att ansöka om nivåplacering. Av dessa dryga sjuttio procent har några kommit så långt att ansökan redan är inlämnad. Om dessa planerade ansökningar skulle fördela sig över två år innebär detta cirka 35 nya ansökningar per år för MYH att handlägga och pröva.

För mer ingående information om utvecklingen av antalet valideringar per yrkesområde och valideringsmodell under 2019 och 2020 se bilaga 1. I bilaga 2 finns en förteckning över vilka valideringsmodeller som idag är operativa eller under utveckling. I bilaga 2 redovisas också vilka modeller som är upphandlade av Arbetsförmedlingen.

2.1.3 Möjligheter till fortsatt utveckling

Under den senaste tre-årsperioden har arbetet med ett utökat stöd i form av kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte, expertstöd och verktyg för kvalitetsutveckling gett synliga resultat i form av ett ökat antal yrkesområden där det är möjligt att genomföra valideringar. Ungefär 70 av de 100 redovisade yrkesområdena är redan idag tillgängliga för valideringsinsatser. Flera branscher vittnar också om att man arbetar aktivt med att revidera och kvalitetssäkra sina valideringsmodeller.

Uppföljningen visar också att intresset för att nivåplacera sina kvalifikationer i SeQF ökat. Genom att formulera kompetenskraven för olika yrkesområden som läranderesultat blir det inte bara lättare att ansöka om nivåplacering, utan också lättare att kommunicera sina kompetenskrav med både formella och icke-formella utbildningsgivare. Cirka två tredjedelar av alla redovisade yrkesområden ligger i olika stadier av förberedelse för ansökan om nivåplacering.

I stort sett samtliga tillfrågade branscher har idag en holistisk syn på kompetensförsörjning, där validering bara är en bit i kompetensförsörjningspusslet. Validering blir inte en effektiv insats om den inte kombineras med kompletterande kompetensutveckling. Att ta fram kompetensstandarder för olika yrkesområden i form av kvalifikationer bildar ett nav för strategiskt arbete med kompetensförsörjning. I linje med den ökande medvetenheten om betydelsen av ett strategiskt arbete med kompetensförsörjning går det att se en ökande trend där företag och arbetsgivare köper valideringstjänster. För en del branschmodeller blir det då ett krav att valideringsleverantörer också kan leverera utbildningsinsatser för att kunna erbjuda attraktiva tjänster.

2.2 Arbetet med validering inom Arbetsförmedlingen

2.2.1 Möjligheter till validering

Många personer som anmäler sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen har erfarenhet och kunskap men saknar formellt betyg eller intyg på sin utbildning eller yrkeserfarenhet. Kompetenskartläggning och vidare validering kan spela en viktig roll för att kunna synliggöra dessa människors kompetenser så att individen kan erhålla en fullständig eller partiell kvalifikation. I 13 § förordning (2000:634)¹¹ om arbetsmarknadspolitiska program fastställs vad validering är och vad som ingår i programmet.

Arbetsförmedlaren bedömer utifrån arbetssökandes inledande kompetenskartläggning om validering är en lämplig insats och fastställer valideringssyftet. En anvisning till programmet får dock endast göras om den framstår som lämplig både för den enskilde och ur ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv. Eventuella behov av särskilt stöd under valideringen ska uppmärksammas och tillgodoses i den mån som är arbetsmarknadspolitiskt motiverat. Det är särskilt viktigt att valideringsresultat kan följas av relevanta insatser i form av kompetensutveckling, kompletteringsutbildning och/eller matchning mot arbetsmarknaden.

Validering är också ett viktigt instrument för att bredda anställningsbarheten hos arbetssökande: genom att identifiera och ge erkännande av kvalifikationer som kan vara användbara i andra yrkesområden, skulle de arbetssökande eventuellt efter viss komplettering, kunna söka andra arbeten och uppvisa en mer flexibel kompetensprofil.

Validering kan vara ett användbart verktyg inför en arbetsmarknadsutbildning. Validering på Arbetsförmedlingen är kopplad till branschmodeller inom bristyrken och används för att dokumentera tidigare utbildning och erfarenheter där dokumentation saknas. Validering används även för personer som förvärvat kunskaper i ett annat land. Resultatet av en validering i Arbetsförmedlingens regi ska utmynna i antingen ett kartläggningsutlåtande med rekommendation till fortsatt planering med andra insatser, eller ett kompetensintyg med ett kompletteringsutlåtande, eller ett kompetensbevis.

2.2.2 Regler och ekonomiska villkor för programmet validering

Den som är arbetslös eller riskerar att bli arbetslös och är arbetssökande på Arbetsförmedlingen kan anvisas till validering, från den dag han eller hon fyller 25 år. Kravet på att den arbetssökande ska ha fyllt 25 år gäller inte den som

- är ung och har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- är 18 år och står långt från arbetsmarknaden på grund av särskilda skäl
- omfattas av lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare
- deltar i jobb- och utvecklingsgarantin

Den som tar del av insatsen har möjlighet till aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning. Ersättningen beräknas, beslutas och betalas ut av Försäkringskassan.

¹¹ Förordning (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program Svensk författningssamling 2000:2000:634 t.o.m. SFS 2020:1190 - Riksdagen

2.2.3 Upphandling av validering

Validering upphandlas enligt Lagen om Valfrihetssystem (LOV).¹² Detta ska leda till mer flexibelt system som öppnas upp för leverantörer att ansluta sig till ett valfrihetssystem för validering vilket förväntas öka förutsättningarna för en god geografisk spridning och underlätta för mindre aktörer. Inom vissa branscher finns det få leverantörer, men med valfrihetssystemet har leverantörerna möjlighet att kontinuerligt ansluta sig eller stiga av som leverantör.

Utbudet av validering som Arbetsförmedlingen tillhandahåller, via upphandlade branschmodeller kan variera mellan olika regioner. Grundregeln är att det alltid är deltagaren som själv väljer bland de leverantörer som Arbetsförmedlingen har avtal med. Det enda som bör påverka valet av leverantör är det geografiska avståndet med tanke på eventuella kostnader för resor och uppehälle. Det innebär att deltagaren bör informeras om rätten att själv välja leverantör men då också måste informeras om den policy som finns för beviljande av resekostnader etcetera. Vid validering finns det alltid möjlighet för den sökande att få programresor beviljade till den ort där validering äger rum, om motsvarande inte finns på hemorten.

Arbetsförmedlingen upphandlar validering bland annat inom yrkesområden som generellt har en hög efterfrågan på arbetskraft med rätt kompetens, yrkesområden där det råder brist på arbetskraft, omsättningsyrken samt yrkesområden med kopplingen till snabbspåren och arbetsmarknadsutbildningar. Pågående avtal finns inom bygg och anläggning, mobila maskiner samt måleriområdet. Andra yrkesområden med avtal är fastighet, elteknik, restaurang, transport och vård och omsorg. Totalt finns det upphandlade avtal för 36 yrkesroller. Planerade avtal finns för motorbranschen med yrkesrollerna mekaniker och fordonslackerare, VVS området för yrkesrollen VVS-montör och industriområdet för yrkesrollen produktionspersonal inom industrin. (Jämför med tabell för branschmodeller i bilaga 2.)

2.2.4 Resultat av uppföljningen

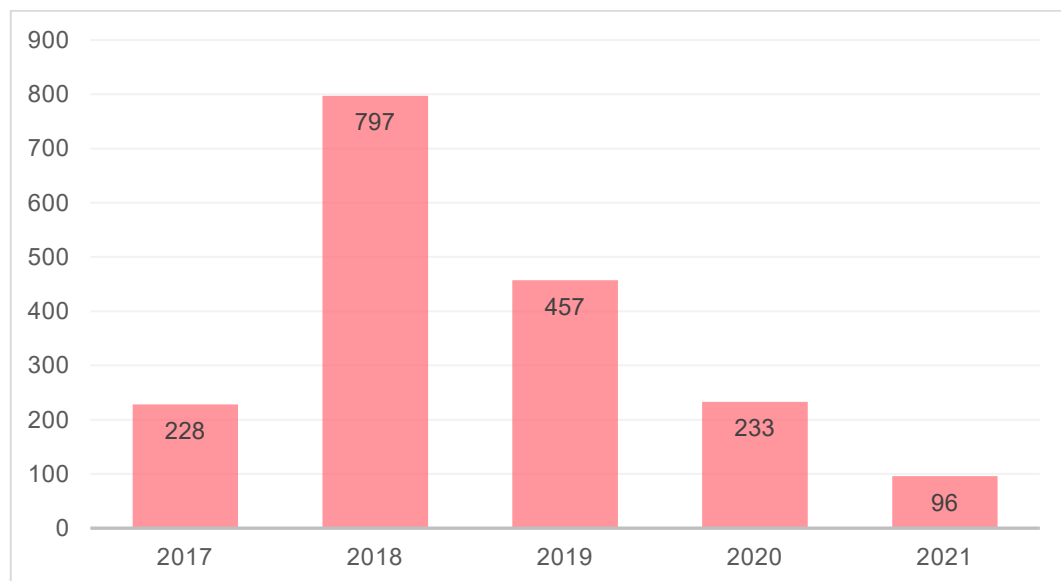
Arbetsförmedlingen har ett väl utvecklat uppföljningssystem vad gäller anvisningar till validering som innehåller omfattande information. Informationen inhämtas utifrån programanvisningen samt den inlämnade informationen från valideringsuppförare till Arbetsförmedlingen. En svårighet trots tillgång till mycket information är att kunna göra en uppföljning efter genomförd validering för att se om insatserna har lett till önskat utfall. Syftet med denna uppföljning är att komma fram till om de individer som har genomfört validering har fått en kompletterande arbetsmarknadsutbildning och inom rätt område, om individen har kommit i anställning och – i förekommande fall – vilken typ av anställning (subventionerad anställning eller ej och i vilken bransch), om de har gått till studier eller andra insatser som för dem närmare en anställning inom aktuell bransch. Arbetsförmedlingens statistikenhet arbetar med denna fråga.

I slutet av 2018 tog riksdagen beslut om ny statsbudget som innebar stora minskningar av Arbetsförmedlingens anslag. För att få en budget i balans minskade myndigheten

¹² Lag (2008:962) om valfrihetssystem Svensk författningssamling 2008:2008:962 t.o.m. SFS 2019:934 - Riksdagen

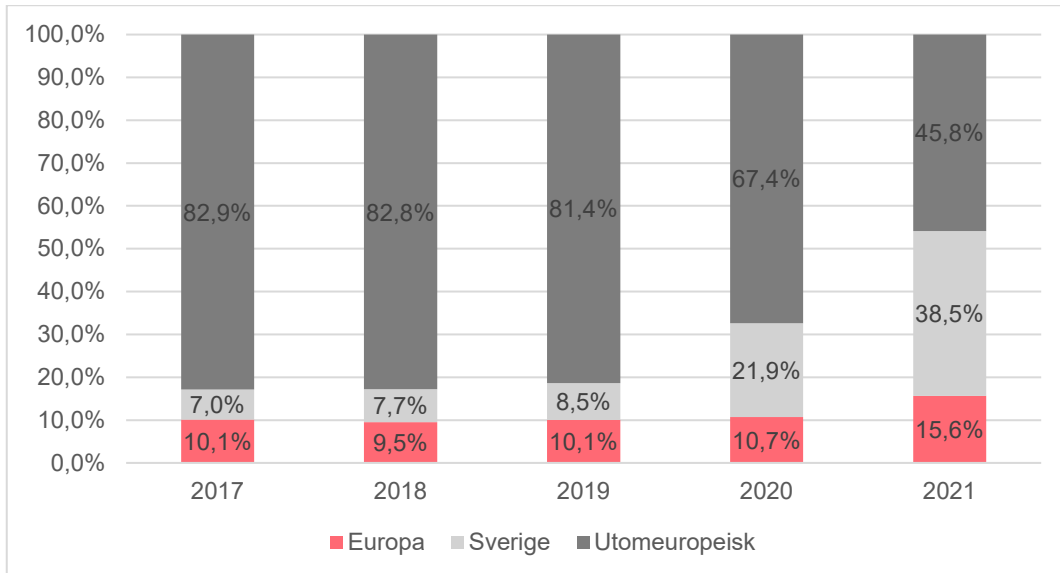
antalet anställda. I januari 2019 varslade Arbetsförmedlingen 4 500 anställda om uppsägning. Den snabba minskningen av antalet anställda inom myndigheten innebär att arbetssituationen har varit mycket ansträngd för kvarvarande medarbetare och situationen har medfört obalanser i kompetens och resurser både geografiskt och organisatoriskt. Vidare innebär budgetläget ett minskat utrymme för myndigheten att erbjuda program och insatser till arbetssökande i enlighet med bedömt behov såväl inom som utanför ramprogrammen.¹³ Under 2020 blev läget på arbetsmarknaden allvarligt som en följd av pandemin¹⁴ och det allvarliga läget förväntas bestå under 2021. Som en följd av arbetsmarknadsläget har Arbetsförmedlingens resurskapacitet att erbjuda program och insatser till de arbetssökande begränsats till förmån för att säkerställa inskrivning och planeringssamtal till det ökande antalet nyinskrivna under 2020. Till följd av pandemin har det varit svårt att anvisa arbetssökande till arbetsplatsförlagda aktiviteter. Sammantaget innebär det att antalet anvisningar till validering sjunkit under 2019 och 2020. Värt att notera är en försiktig förbättring vad det gäller antalet anvisningar till validering under första kvartalet 2021. (Se diagram 1). Diagram 2 visar att andelen personer som anvisats till validering både från Sverige och Europa ökat hittills under 2021 i jämförelse med 2020.

Diagram 1. Anvisningar till validering 2017 och fram till mars 2021. (Observera att Arbetsförmedlingen började med nya anvisningar enligt det nya valideringsprogrammet i augusti/september 2017).

¹³ Arbetsförmedlingens årsredovisning 2019

¹⁴ Arbetsförmedlingens årsredovisning 2020

Diagram 2. Andel valideringar fördelade utifrån födelseland

2.2.5 Främjandemedel för insatser inom validering för nyanlända

Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag av regeringen att fördela statsbidrag för särskilda främjande- och utvecklingsinsatser i syfte att påskynda nyanländas etablering på arbetsmarknaden (förordning 2015:848).¹⁵ Ett statsbidrag fördelas till arbetsmarknadens parter som hjälper till att skapa snabbare vägar in på arbetsmarknaden för nyanlända. De som kan få statsbidraget beviljat är arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, branschorganisationer och partssammansatta organ på arbetsmarknaden (enskilda kommuner eller företag har inte behörighet att söka).

Statsbidraget kan lämnas till arbetsmarknadens parter efter ansökan för exempelvis nedanstående insatser, utveckling och främjande av yrkesinriktade mentorskapsprogram, utveckling och främjande av branschernas metoder, kompetenskartläggning och valideringsmodeller inom bristyrken, utveckling och främjande av olika typer av språkstöd, utbildningsmaterial samt andra språkstärkande insatser för målgruppen och utveckling och främjande av nya verktyg och metoder samt andra lämpliga kommunikationsinsatser för att underlätta vägen in i branschen för nyanlända.

2.3 Arbetet med validering inom omställningsorganisationer

2.3.1 Erfarenheter från pandemin

Vid intervju med Trygghetsfondens (TSL) Vd framkom att besöksnäringen, handeln, byggsektorn och tjänstesektorn är exempel på sektorer som drabbats hårt under pandemin. Infödet av uppsagda ökade drastiskt till Trygghetsfonden (TSL) och andra omställningsorganisationer inom dessa områden under 2020. Generellt har det funnits en ökad efterfrågan på det renodlade omställningsstödet under pandemin, men inte en direkt

¹⁵ Förordning (2015:848) om statsbidrag för särskilda främjande- och utvecklingsinsatser i syfte att påskynda nyanlända invandrades etablering på arbetsmarknaden Svensk författningssamling 2015:2015:848 t.o.m. SFS 2017:1170 - Riksdagen

ökad efterfrågan på valideringar vare sig från anställda, uppsagda eller arbetsgivare för arbetare inom den privata sektorn. Nivån motsvarar den nivå som funnits under tidigare år.

Från kommuner och regioner finns en efterfrågan på att få validera sina anställdas kunskaper inom ett yrke för att sedan bygga på med den kunskap som fattas. Ökningen är inte endast relaterad till pandemin utan också för att det är en sektor med ett stort behov av att utveckla befintlig personal och att öka möjligheten till nyrekrytering till exempel inom vården. Där har det även genomförts snabbutbildningar av medarbetare med tidigare erfarenhet av exempelvis ett yrke inom vård och omsorg för att kunna rycka in och hjälpa till inom närliggande områden där behovet har varit stort på grund av pandemin. Valideringen upplevs vara i huvudsak relaterad till högskole- och universitetsnivån. Sektorn upplever att endast formell kompetens kan valideras som det ser ut nu. Det är också viktigt att det efter valideringen finns en möjlighet att tillgodogöra sig den kunskap som saknas, på distans och i kombination med arbete.

Bilden företrädare för omställningsorganisationerna ger är att det på grund av pandemin har initierats positiva insatser som förhoppningsvis kan leda till nya branschvalideringsmodeller och ökad förankring av valideringens potential på arbetsmarknaden. Ett exempel är Trygghetsfondens ESF-projekt "Kompetens för konkurrenskraft" som erbjuder kostnadsfria kompetensutvecklingsinsatser för att stärka anställda och företag i branscher som påverkats negativt av Covid-19. De validerings- och utbildningsinsatser som erbjuds har tagits fram i dialog med arbetsmarknadens parter för respektive bransch. Initialt erbjuds insatser inom industri, handel samt hotell- och restaurang. Valideringsinsatserna har ännu i begränsad omfattning efterfrågats inom ramen för projektet, men projektet startade hösten 2020 och 1,5 år kvarstår av projektperioden. En viktig erfarenhet från projektet är att det finns ett stort behov av kommunikation till företag kring värdet av validering.

För att fler deltagare i omställning ska se ett värde i att validera sin kompetens i syfte att erhålla bevis på yrkeskunskaper behöver detta dock efterfrågas i mycket högre grad av framtida arbetsgivare och värderas högre på branschnivå. Den generella bedömningen företrädare för omställningsorganisationerna ger är att en del valideringsmodeller fortfarande upplevs som lite för krångliga, kostsamma och inte tillräcklig efterfrågade. För personer som har jobbat länge – kanske i andra länder – saknas det enligt omställningsorganisationerna enkla och tydliga förklaringar till hur man går till väga och vart man vänder sig för att få bevis på sina kunskaper och färdigheter. Den information som finns menar de är för mycket kopplad till skola och utbildning och för lite till hur man gör för att validera faktisk erfarenhet. Att hitta lättfattlig och tydlig information för den enskilde individen om hur man gör och vart man vänder sig är svårt vilket i sin tur gör det svårt för omställningsorganisationernas rådgivare att stötta deltagare i omställning till validering som alternativ.

Omställningsorganisationerna menar att det behövs tydligare information för var individen kan få hjälp med validering, hur det fungerar samt en tydlighet i vem som håller i valideringarna så att det blir enklare i praktiken. De menar att det behövs stöd för en vidareutveckling och förvaltning av branschmodeller för validering samt ett större fokus på att få enkla och smidiga genomförandeprocesser. De framhåller att det är av stor vikt att se validering som ett verktyg både vid omställning till nya jobb likväl som ett verktyg för strategisk kompetensutveckling på arbetsplatserna. Därför vill de se en framtida

utveckling där validering och utbildning knyts närmare varandra och inte ses som separata spår.¹⁶

2.4 Kommunal vuxenutbildning

2.4.1 Möjligheter till validering

Skolverket har i denna uppföljning sammanställt den statistik om validering som genomförts på gymnasial kommunal vuxenutbildning (komvux). Underlaget bygger på det som huvudmännen redovisat till Skolverket för kalenderåret 2019. Statistiken omfattar inte komvux på grundläggande nivå, svenska för invandrare (sfi) eller som särskild utbildning.¹⁷ Jämförande tal om validering på gymnasial nivå för åren 2017 och 2018 har inkluderats på övergripande nivå. Tre begrepp har tagits med; prövning (även om detta begrepp inte har direkt bäring på validering), prövning efter validering och validering. En elev i kommunal vuxenutbildning kan få sina kunskaper och sin kompetens validerade. Enligt förordningen om vuxenutbildning (2011:1108) får validering ske inom ramen för alla kurser och ska utgå från elevens förutsättningar och behov. En elev som har genomgått validering för en del av en kurs behöver inte delta i undervisningen när det gäller den delen av kursen. Den som genomgått en kurs i kommunal vuxenutbildning och vill få sina kunskaper dokumenterade på annat sätt än betyg ska få ett intyg. För att få betyg på kursen där validering ingått krävs en prövning. Med prövning i en kurs avses en bedömning av kunskaper i förhållande till uppställda kunskapskrav i kursplaner eller ämnesplaner. Enligt förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning (2016:937) ska de samverkande kommunerna erbjuda en möjlighet till validering, erbjuda studie- och yrkesvägledning samt vid planering och genomförandet av utbildningen ta tillvara elevens tidigare förvärvade kunskaper och kompetens.

2.4.2 Resultat av uppföljningen

Under kalenderåret 2019 deltog totalt 754 159 deltagare i någon kurs i komvux på gymnasial nivå.¹⁸ Prövning skedde i 15 954 fall. En prövning är en bedömning av en persons kunskaper i förhållande till de kunskapskrav som finns i kursplaner eller ämnesplaner. Prövning efter validering skedde i 2 216 fall vilket innebär att kursdeltagarens kompetens har validerats och därefter har prövning gjorts mot kunskapskraven för att få betyg. Kursdeltagaren har inte deltagit i undervisningen. I 1 037 fall har Validering skett men ingen prövning har genomförts. Kursdeltagaren kan ha fått ett intyg.

Av det totala antalet kursdeltagare deltog kalenderåret 2019 totalt 385 846 kursdeltagare i yrkesrelaterade kurser på gymnasial nivå. Prövning skedde i 3 528 fall. Prövning efter validering skedde i 2 012 fall. Enbart validering genomfördes i 566 fall.

1 027 kursdeltagare genomgick en prövning efter validering i någon kurs med anknytning till barn och fritidsområdet. Näst flest genomfördes inom vård och omsorg med 744 kursdeltagare. Mellan 15 och 35 deltagare fanns inom handel och administration, industriteknik och el och energi. Enstaka prövningar efter validering genomfördes inom

¹⁶ Intervju med Vd för Trygghetsfonden TSL 14/4 2021. TSL har regelbundna samråd med andra omställningsorganisationer.

¹⁷ 2019 var särskild utbildning för vuxna en egen skolform men är idag en del av skolformen komvux.

¹⁸ Komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå (dävarande särskild utbildning som vuxna) ej inkluderat

fordon och transport, naturbruk och restaurang och livsmedel samt bygg och anläggning. Efter prövning får betyg utfärdas.

Flest antal validerade utan efterföljande prövning finns inom vård och omsorg med 319 deltagare. Därefter följer prövning mot kurser inom barn och fritid med 240 deltagare. Enstaka deltagare har validerats inom bygg och anläggning och naturbruk. Intyg kan ha getts.

I orienteringskurser deltog 39 405 kursdeltagare totalt. Validering i en orienteringskurs genomfördes av 403 deltagare.

Tabell 2. Alla kurser inom komvux på gymnasial nivå¹⁹

Kalenderåret	Totalt	Prövning	Prövning efter validering	Validering
2017	683 862	13 410	2 569	1 427
2018	729 427	14 723	1 944	620
2019	754 159	15 954	2 216	1 037

Tabell 3. Yrkesrelaterade kurser inom komvux på gymnasial nivå

Kalenderåret	Totalt	Prövning	Prövning efter validering	Validering
2017	344 351	2 743	2 288	1 145
2018	373 886	3 089	1 752	509
2019	385 846	3 528	2 012	566

2.4.3 Skolverkets arbete med att främja utvecklingen av validering

Skolverket ska enligt sin instruktion främja användningen och utvecklingen av validering inom kommunal vuxenutbildning. I syfte att öka kunskaperna om validering har Skolverket under år 2020 erbjudit en högskoleutbildning om 7,5 högskolepoäng, "Validering i praktiken". Av de 30 antagna har 27 personer (24 kvinnor och 3 män) slutfört kursen, vilket är en minskning jämfört med år 2019. Av 79 antagna 2019 slutförde 71 deltagare (63 kvinnor och 8 män). Deltagarna arbetade vid folkhögskola, kommunal vuxenutbildning, yrkeshögskola och högskola.

Skolverket tillhandahåller en öppen webbkurs, "Valideringsarbete i teori och praktik – en introduktion". Syftet med kursen är att öka kunskaperna i att kartlägga och bedöma individers kompetens med hjälp av validering. Under 2020 har 183 personer fullföljt utbildningen med godkänt resultat. Antal deltagare som slutfört kursen med godkänt resultat har under år 2020 varit det lägsta sett över de senaste tre åren. Minskningen är förväntad eftersom målgruppen är begränsad och Skolverket sedan starten har nått drygt 1 200 personer. En majoritet av deltagarna under år 2020 var lärare och studie- och yrkesvägledare men även personal som arbetar med administration av utbildning inom

¹⁹ Komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå (dåvarande särskild utbildning som vuxna) ej inkluderat.

olika utbildningsformer deltog. Det är ett förväntat resultat då båda yrkesgrupperna är delaktiga i valideringsprocessen.²⁰

2.5 Yrkeshögskolan

2.5.1 Möjligheter till validering

Inom yrkeshögskolan är det möjligt att få så kallad reell kompetens bedömd både för tillträde (behörighet) till utbildningarna och för att få ett tillgodoräknande. Det är utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan som genomför bedömningen, både för behörighet och för tillgodoräknande. Det är viktigt att notera att yrkeshögskolans regelverk inte säger något om hur bedömningen ska gå till, alltså vilka metoder som ska användas. Det går alltså inte med säkerhet att säga något om hur många av dessa bedömningar som är en regelrätt validering eller någon annan form av bedömning till exempel av rent administrativ karaktär.

Inom yrkeshögskolan är en sökande behörig om denne har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen enligt förordning (2009:130) om yrkeshögskolan, 3 kap, nedan kallad YHF. Utbildningsanordnarna måste definiera vad som är nödvändigt för att den sökande ska ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Reell kompetens ska alltid bedömas om (YHF 3 kap, 1–3 §§):

- Sökande inte har en gymnasieexamen eller kan visa intyg från motsvarande utbildning.
- Sökande inte uppfyller utbildningens särskilda förkunskapskrav i form av kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella program eller motsvarande kunskaper.

Det finns ytterligare en möjlighet att genom § 4 behörighetsförklara sökande som inte uppfyller behörighetskraven i 1–3 §§, men som ändå bedöms kunna tillgodogöra sig utbildningen och därefter utöva det yrke som utbildningen förbereder för.

Tillgodoräknande inom yrkeshögskolan regleras i YHF i 2 kap. 12 §:

En studerande ska för en del av utbildningen kunna få tillgodoräkna sig annan genomgången utbildning, om de kunskaper, färdigheter och kompetenser som den studerande åberopar är av sådan beskaffenhet och har en sådan omfattning att de i huvudsak svarar mot den aktuella utbildningen. En studerande ska även kunna få tillgodoräkna sig motsvarande kunskaper, färdigheter och kompetenser som har förvärvats i yrkesverksamhet eller på annat sätt.

En studerande kan få ett tillgodoräknande för alla typer av kurser på utbildningen, och betyg enligt hela betygsskalan ska kunna ges vid ett tillgodoräknande. Det är den specifika utbildningens ledningsgrupp som fattar beslut om tillgodoräknandet.

2.5.2 Antagning till yrkeshögskolan utifrån reell kompetens

Det finns flera sätt att bli behörig till en yrkeshögskoleutbildning. En sökande som saknar betyg från formell utbildning för att vara behörig till utbildningen kan bedömas behörig utifrån reell kompetens. Statistiken om sökande omfattar även uppgifter om de sökande bedömts behöriga utifrån reell kompetens. I statistiken avser det att den sökande antingen bedömts ha grundläggande behörighet genom annan utbildning än formell utbildning eller genom erfarenhet (3 kap.1 § punkt 4 YHF²¹), eller bedömts behörig

²⁰ Uppgifterna bygger på ett PM "Statistik om validering kalenderåret 2019" Dnr 7.5.2 2020:1764. Statistik över elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning ingår i Sveriges officiella statistik och avser kalenderåret 2019. Statistiken för 2020 publiceras enligt Skolverkets publiceringsplan.

²¹ Förordning (2009:130) om yrkeshögskolan.

genom den så kallade 20-procentsregeln som innebär att en sökande anses kunna tillgodogöra sig utbildningen och utöva yrket utan att vara formellt behörig (3 kap. 4 § YHF). Den sökande ska delta i urval och högst 20 procent får antas på denna behörighetsgrund.

Av de sökande till yrkeshögskolan 2020 var 10 100 behöriga utifrån reell kompetens (enligt ovan), vilket motsvarade 15 procent av samtliga behöriga sökande. Det var lika stor andel som 2019 men en högre andel än 2016–2018 då 13 procent var behöriga utifrån reell kompetens. Andelen som bedömdes behörig utifrån reell kompetens var högre för män (16 procent) än för kvinnor (14 procent), vilket även varit fallet tidigare år.

Tabell 4. Antal sökande som bedömts behöriga utifrån reell kompetens och andel av totala antalet behöriga sökande, 2016–2020

	Antal			Andel		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
2016	4 952	2 368	2 584	13%	10%	16%
2017	5 194	2 756	2 438	13%	12%	15%
2018	5 757	3 187	2 570	13%	12%	15%
2019	7 880	4 358	3 522	15%	14%	16%
2020	10 071	5 557	4 514	15%	14%	16%

Källa: SCB

Andelen av de behöriga sökande som bedömts behörig genom reell kompetens varierade mellan utbildningsområdena. Högst andel 2020 fanns inom Data/IT (20 procent). Lägst andel fanns inom Friskvård och kroppsvård (1 procent) som är ett av de minsta utbildningsområdena inom yrkeshögskolan. Samma utbildningsområden hade högst, respektive lägst, andel även 2019.

Av de fem stora utbildningsområdena var det Hälso- och sjukvård samt socialt arbete, som näst efter Data/IT, hade högst andel som bedömts behöriga utifrån reell kompetens (16 procent). Inom Teknik och tillverkning samt Samhällsbyggnad och byggt teknik var andelarna 13 respektive 12 procent medan andelen för Ekonomi, administration och försäljning var 8 procent.

Andelen behöriga utifrån reell kompetens var högre för utrikes födda jämfört med inrikes födda. År 2020 var andelen 26 procent bland utrikes födda jämfört med 11 procent bland inrikes födda. Andelen behöriga utifrån reell kompetens var högre inom de äldre åldersgrupperna jämfört med de yngre åldersgrupperna. Det var 9 procent av de behöriga sökande i åldersgruppen 24 år eller yngre som bedömdes behöriga utifrån reell kompetens jämfört med 22 procent i åldersgruppen 45 år och äldre.

Det var en större andel som bedömdes ha grundläggande behörighet genom annan utbildning än formell utbildning eller genom erfarenhet (1 § punkt 4) jämfört med andelen som bedömdes behörig genom den så kallade 20-procentsregeln (4 §), 11 procent jämfört med 4 procent av behöriga sökande.

Av de sökande som bedömdes behöriga utifrån reell kompetens var det 42 procent som antogs till och påbörjade en yrkeshögskoleutbildning²² 2020. Det var en minskning jämfört med perioden 2016–2019 då andelen varierade mellan 48 och 52 procent.

²² Avser antagna som påbörjat studier vid utbildningsstart. Eventuella inhoppare som tillkommit under utbildningens gång är inte medräknade.

Andelen minskade emellertid även totalt sett. Av samtliga behöriga sökande var det 47 procent som antogs till och påbörjade utbildning 2020 att jämföra med mellan 49 och 52 procent 2016–2019. De två senaste åren har andelen som antagits och påbörjat studier varit några lägre för behöriga enligt reell kompetens jämfört med behöriga sökande som helhet.

Av de antagna som påbörjade en yrkeshögskoleutbildning 2020 hade 13 procent bedömts behöriga till utbildningen utifrån reell kompetens. Detta var i likhet med perioden 2016–2019 då motsvarande andel varierade mellan 12 och 14 procent.

2.5.3 Tillgodoräknanden i yrkeshögskolan

Möjligheten för studerande i yrkeshögskolan att få ett tillgodoräknande baserat på reell kompetens har funnits sedan starten av utbildningsformen, men användningen av tillgodoräknanden har inte tidigare redovisats och analyserats systematiskt. Under 2019 genomförde Myndigheten för yrkeshögskolan en intern utredning om användningen av tillgodoräknanden för att få en överblick av utbildningsanordnarnas arbete med tillgodoräknanden.²³ Rapporten lyfter fram behovet av att samla in uppgifter om användningen av tillgodoräknanden på ett mer systematiskt sätt för att kunna följa utvecklingen. I utredningen redovisas fler olika aspekter av hur tillgodoräknanden används och i denna uppföljningsrapport presenteras de mest centrala av dessa:

- Antal och andel studerande med minst en tillgodoräknad kurs
- Andel studerande med minst en tillgodoräknad kurs i yrkeshögskolans fem största utbildningsområden

Andel studerande med tillgodoräknande fördelat på andel av hel utbildning. Data för tillgodoräknande är hämtade från det studiedokumentationssystem som Myndigheten för yrkeshögskolan tillhandhåller för utbildningsanordnare och gäller inrapporterade tillgodoräknanden för perioden 2014 till och med 2020. Statistiken redovisas efter utbildningarnas slutår vilket innebär att tillgodoräknandet kan ha ägt rum tidigare än det år de redovisas för. I nedanstående avsnitt redovisas därför åren 2016–2020. Lägg märke till att statistiken enbart omfattar tillgodoräknanden av hela kurser och att de fall där ett tillgodoräknande av ett kursmoment gjorts, inte syns i denna statistik.

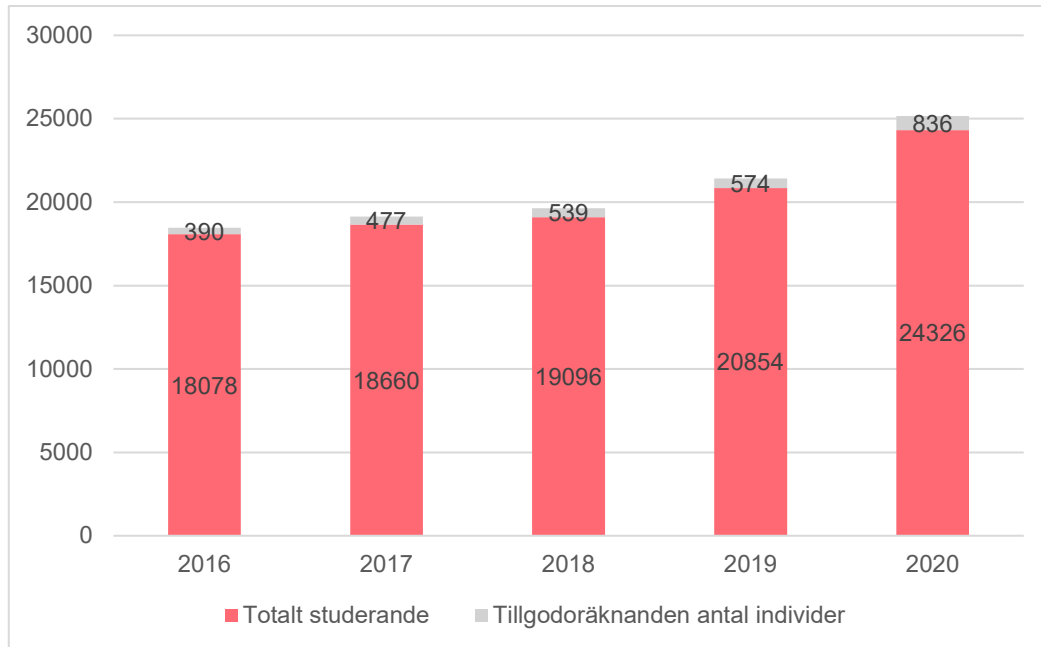
Det är viktigt att poängtera att statistiken inte gäller för unika individer utan en studerande kopplat till en utbildningsomgång. En studerande (individ) kan därför förekomma flera gånger i statistiken men då i olika utbildningsomgångar inom en och samma utbildning eller i olika utbildningar.

Antal och andel studerande med minst en tillgodoräknad kurs

Antalet studerande i yrkeshögskolan har ökat kraftigt de senaste åren men det är relativt få av de studerande som får minst en kurs i sin utbildning tillgodoräknad. Antalet studerande med minst en tillgodoräknad kurs har ökat från 390 till 836 mellan 2016 och 2020 (baserat på utbildningens slutår).

²³ Myndigheten för yrkeshögskolan (2019). *Tillgodoräknande inom yrkeshögskolan*. Tillgodoräknande_i_yrkeshogskolan_2019.pdf (myh.se)

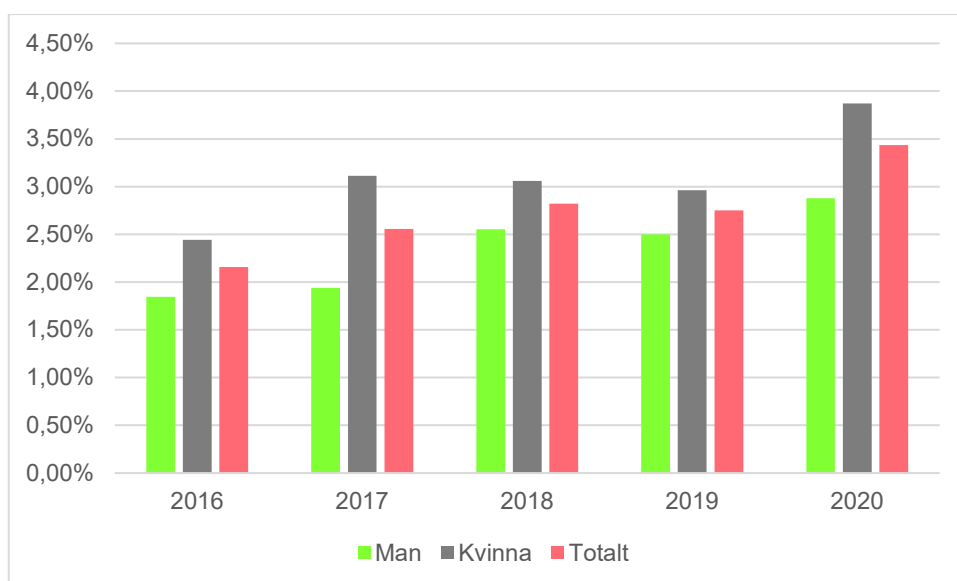
Diagram 3. Antalet studerande i yrkeshögskolan med minst en tillgodoräknad kurs och det totala antalet studerande för respektive år 2016–2020 utifrån utbildningens slutår

Källa: MYH

Även om antalet studerande som fått ett tillgodoräknande har ökat sen 2016, är det svårare att avgöra om även den procentuella andelen också ökar, eftersom det totala antalet studerande i yrkeshögskolan har ökat de senaste åren. Andelen studerande med minst en tillgodoräknad kurs ligger mellan 2 och 3,5 procent mellan 2016–2020. Det är en större andel kvinnor än män med minst en kurs tillgodoräknad.

Diagram 4. Andel studerande i yrkeshögskolan med minst en tillgodoräknad kurs under åren 2016–2020 utifrån utbildningens slutår

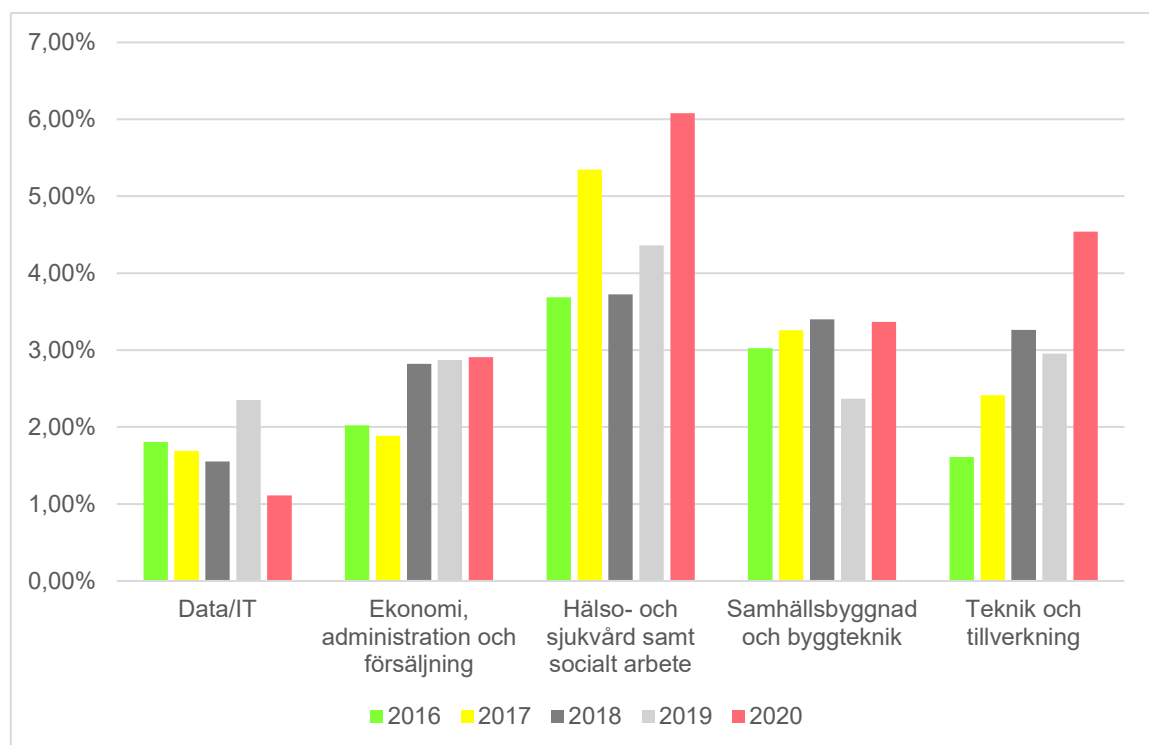

Källa: MYH

Andel studerande med minst en tillgodoräknad kurs i yrkeshögskolans fem största utbildningsområden

Om fokus istället sätts på andel studerande med ett tillgodoräknande per utbildningsområde blir det tydligt att användningen av tillgodoräknanden varierar mellan utbildningsområdena. I utbildningsområdet Hälso- och sjukvård samt socialt arbete genomförs det något fler tillgodoräknanden, strax över 4,5 procent, än snittet på strax under 3 procent. Detta kan möjligen vara en av anledningarna till att andelen kvinnor med minst en tillgodoräknad kurs är något större än andelen män.

Diagram 5. Andel studerande i yrkeshögskolan med minst en tillgodoräknad kurs under åren 2016–2020 utifrån utbildningens slutår, i de fem största utbildningsområdena

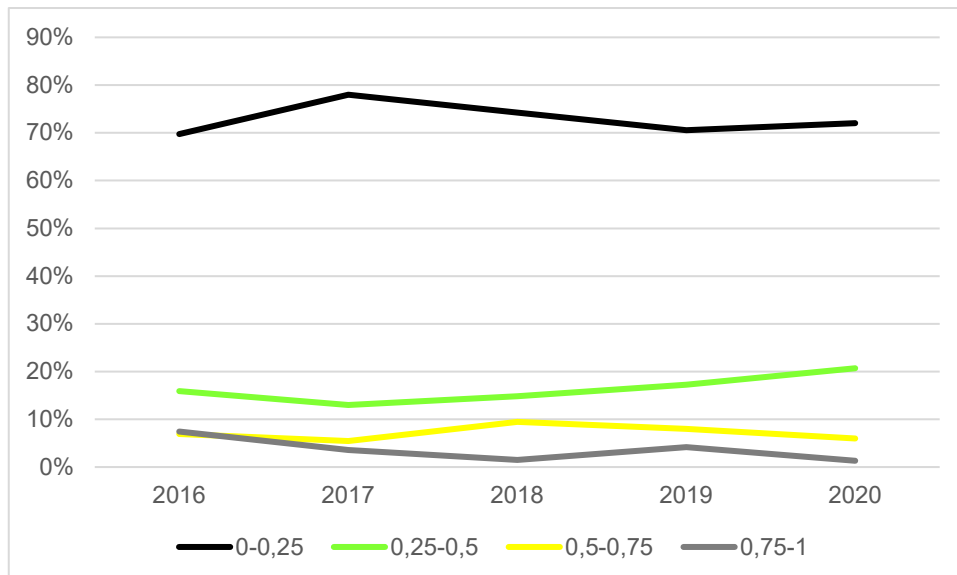

Källa: MYH

Andel studerande med tillgodoräknande fördelat på andel av hel utbildning

Ytterligare en intressant aspekt av användningen av tillgodoräknande i yrkeshögskolan är hur omfattande de tillgodoräknanden som görs är. Av alla de studerande som fått ett tillgodoräknande (minst en kurs) är det för de allra flesta inte ett omfattande tillgodoräknande, det vill säga de får en liten del av utbildningen tillgodoräknad. Av de studerande som fått ett tillgodoräknande är det enbart cirka 5–10 procent som fått tillgodoräkna mer än halva utbildningen (i antal tillgodoräknade poäng).

Diagram 6. Andel studerande i yrkeshögskolan med minst en tillgodoräknad kurs under åren 2016–2020 utifrån utbildningens slutår, fördelat på andel av hel utbildning

Sammanfattningsvis kan konstateras att det är få studerande som får tillgodoräkna sin reella kompetens och att de tillgodoräkningen som görs är få. I tillgodoräkningandeutredningen från 2019 gjordes en genomgång av de grunder för tillgodoräkningen som anges (i fritext) av utbildningsanordnare när de rapporterar in genomförda tillgodoräkningen i yrkeshögskolans studiedokumentationssystem. Där framkom att en övervägande del av tillgodoräkningen är rent administrativa erkännande av tidigare YH-utbildning, ofta till och med samma utbildning då den studerande återkommer efter ett studieavbrott. Det är alltså i realiteten ännu färre studerande som får annan reell kompetens, till exempel yrkeserfarenhet, tillgodoräknad.²⁴

2.5.4 Försöksverksamheten YH-flex

Regeringen gav under våren 2020 Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) i uppdrag att genomföra en försöksverksamhet med en snabbare och mer flexibel väg till en yrkeshögskoleexamen, s.k. YH-flex, för personer som redan har yrkeskunskaper som motsvarar en betydande del av en yrkeshögskoleutbildning. Uppdraget ska redovisas till Utbildningsdepartementet senast den 14 april 2023.

Genom försöksverksamheten ska myndigheten utveckla modeller för tillgodoräkning och därmed förkorta utbildningstiden för studerande och ska genomföras inom ramen för yrkeshögskolans befintliga regelverk. Försöksverksamhetens övergripande syfte är att utveckla metoder och bidra till ökad förmåga hos utbildningsanordnare att kunna genomföra omfattande tillgodoräkning och med tillgodoräkningen som utgångspunkt genomföra individualiserad kompletterande utbildning.

Försöksverksamheten ska även bidra till att utveckla modeller för tillgodoräkning och förkortade yrkeshögskoleutbildningar som kan användas inom yrkeshögskolan och långsiktigt kan bli en permanent del av yrkeshögskolan.

²⁴ Myndigheten för yrkeshögskolan. (2019). *Tillgodoräkning inom yrkeshögskolan*.

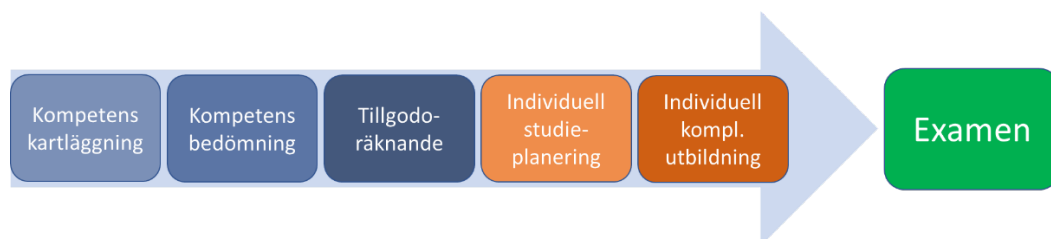
Mål:

- Ta fram relevant stöd för genomförande av validering/tillgodoräkningen
- Ta fram relevant stöd för planering och genomförande av individualiserad kompletterande utbildning baserat på genomförd validering/tillgodoräkningen
- Bedriva försöksverksamhet för utvärdering med sikte på permanent modell för löpande arbete med validering och tillgodoräkningen inom Yrkeshögskolan
- Utarbeta en adekvat ersättningsmodell för statsbidrag för YH-flexplatser inom yrkeshögskolan

YH-flex - flexibel individuell utbildning i två delar

I försöksverksamheten används en modell med extra platser på befintliga utbildningar, så kallad YH-flexplats. För dessa platser används en särskild statsbidragsmodell. En YH-flexplats ska genomföras utifrån befintlig utbildningsplan med ett individualiserat genomförande i två delar:

- Den första delen innebär att den studerandes reella kompetens²⁵ (kunskaper, färdigheter och kompetenser) bedöms som ett underlag för att tillgodoräkna betydande del av utbildningen. Om formell dokumentation saknas sker en kartläggning och bedömning i särskild ordning (validering).
- Den andra delen består av en individuellt anpassad kompletterande utbildning för att nå examen.

Idén bakom YH-flex är att det ska vara möjligt för studerande med gedigen yrkeserfarenhet att nå examen på ett mer flexibelt och snabbare sätt som då också bör bli mer resurseffektivt. Med flexibel avses här ett annat, individualiserat, utbildningsupplägg än för ordinarie utbildning och med resurseffektiv avses antingen till lägre kostnad eller på kortare tid eller både och. YH-flex platserna ska därför erbjudas sökande som bedöms ha möjlighet att tillgodoräkna betydande del av utbildningen och som önskar en individuell anpassning av den kompletterande delen. Det kan till exempel handla om personer som redan är yrkesverksamma och kan kombinera arbete och utbildning. De har då en möjlighet att synliggöra och komplettera sin kompetens utan att gå en hel utbildning.

En särskild statsbidragsmodell för YH-flex

En av de viktigaste parametrarna för att möjliggöra försöksverksamheten i den här formen har varit att hitta en bidragsmodell som fungerar för ett flexibelt och individuellt upplägg. Modellen som testas i försöksverksamheten bygger på att YH-flex kommer att

²⁵ Med reell kompetens avses här den samlade, faktiska, kompetens som en individ har oberoende av hur, när eller var den har utvecklats.

genomföras i två delar, en validerings/tillgodoräknandedel och en kompletteringsdel. Statsbidrag för valideringsdelen utgörs av en fast summa på 10 000 kr oberoende av valideringens utfall. Statsbidrag för kompletteringsdelen utgår ifrån hur många YH-poäng som återstår att komplettera efter genomförd validering och tillgodoräkning. Schablonen för kompletteringsdelen är utbildningens redan beviljade schablon förhöjd med 15 procent.

Det finns dock ett tak för maximalt statsbidrag per studerande på en YH-flexplats. Bidraget för en YH-flexplats kan aldrig överstiga motsvarande 75% av statsbidraget för en vanlig fullföljd studerandeplats. Detta innebär att utbildningsanordnaren kan få fullt statsbidrag för komplettering av upp till cirka halva utbildningen (då mer än cirka halva utbildningen tillgodoräknas).

Modellen är utarbetad för att:

Skapa incitament för omfattade tillgodoräknanden

- Skapa balans mellan ersättning för de två delarna av genomförande av utbildning på YH-flexplats, ju mer som tillgodoräknas desto större är den ekonomiska effektiviseringen
- Ersätta den kompletterande utbildningen med ett påslag om 15 procent för att kompensera för att individuella upplägg kan vara dyrare att anordna än utbildning för en hel grupp

Preliminära resultat

Försöksverksamheten har genomfört två ansökningsomgångar för att fördela YH-flexplatser, den första under sommaren 2020 och den andra i februari/mars 2021. Alla inkomna ansökningar har beviljats, 33 ansökningar/utbildningar och 382 platser med start 2020 och 71 ansökningar/utbildningar och 595 platser med start 2021.

För YH-flexplatserna med start under hösten 2020 finns det redan nu vissa resultat som kan redovisas:

- Ca 1/3 av platserna nyttjades. Den relativt låga nyttjandegraden beror främst på korta förberedelsestider och på svårigheter att genomföra validering (fysiska träffar med studerande) på grund av pandemin.
- För de platser som nyttjats är besparingen ca 50 procent i förhållande till vad kostnaden hade varit om YH-flexstuderande hade läst på en "ordinarie" utbildningsplats.
- I genomsnitt har de studerande på YH-flexplats fått tillgodoräkna sig 60 procent av utbildningen, även om omfattningen på tillgodoräkandet varierar stort (från inget tillgodoräkande till nästan hela utbildningen).
- 8 av 10 av YH-flexstuderande tar examen tidigare än utbildningens ordinarie slutdatum.

2.6 Universitet och högskolor

2.6.1 Resultat för validering av reell kompetens på nationell nivå

Personer som söker till högskola har rätt att få sin reella kompetens bedömd för behörighet till utbildningen.²⁶ Reell kompetens är således en egen behörighetsgrund vid sidan av formella betyg från tidigare utbildning. Personer som antagits till en utbildning har också rätt att få sin reella kompetens prövad för tillgodoräkning. Genom att få

²⁶ Högskoleförordningen (1993:100), 7 kap.

möjlighet att tillgodoräkna tidigare utbildning eller yrkesverksamhet kan utbildningen anpassas och studietiden förkortas.²⁷ Valideringsdelegationen pekade i sin lägesanalys från 2019 på avsaknaden av nationell statistik om omfattningen av validering inom högskolan. I lägesanalysen konstateras att Universitetskanslersämbetet (UKÄ) som 2017 fått uppdraget att utveckla uppföljningen av lärosätenas arbete med bedömning av reell kompetens rapporterat behov av vidareutveckling av de centrala systemen för antagning (NyA) och studiedokumentation (Ladok) för att få fram tillförlitlig statistik.²⁸ De senaste åren har UKÄ haft regeringens uppdrag att fortsätta följa upp universitets och högskolors arbete med bedömning av reell kompetens för behörighet och tillgodoräknande. I regleringsbrevet för 2021 anges att uppdraget ska redovisas till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 15 november 2021.²⁹

I sin årsredovisning för 2019 gör UKÄ tolkningen att uppdraget i första hand handlar om att utveckla statistik om bedömningar av reell kompetens. UKÄ menar att statistik bör byggas på registerdata och menar att förutsättningarna för att kunna ta fram tillförlitlig statistik över reell kompetens saknas och att orsaken ligger i att lärosätena inte har en samsyn kring hur reell kompetens ska bedömas. UKÄ menar att insamlad statistik genom detta inte kan fungera i ett jämförande syfte. UKÄ för också fram att det ännu inte finns något IT-system som möjliggör att bedömningar kan registreras, hanteras och bokföras på ett sådant sätt att statistik som senare tas ut är pålitlig. UKÄ ser också en begränsad möjlighet för myndigheten att påverka utvecklingen.³⁰ När det kommer till frågan om att skapa samsyn kring reell kompetens hänvisar UKÄ till Universitets- och högskolerådet (UHR) som framfört möjligheten att samarbeta med Nationella bedömargruppen för antagningsfrågor (NBA). NBA har inlett ett arbete med att se över riktlinjer angående bland annat reell kompetens för att klargöra definitioner för handläggare på lärosätena. Ett första steg i arbetet har varit en kartläggning för att få en bild av hur praxis ser ut på olika lärosäten. UKÄ avser att följa utvecklingen för att komma med inspel ur ett statistikperspektiv.³¹

2.6.2 Resultat av validering för lärosäten

I sin lägesanalys publicerad i maj 2019 gjorde Valideringsdelegationen en genomgång av lärosätenas årsredovisningar för 2018 och konstaterade att inget lärosäte redovisat omfattningen av bedömning av reell kompetens för tillgodoräknande. Endast sex lärosäten hade uppgifter om omfattningen av bedömning av reell kompetens för tillträde. De som hade uppgifter var högskolorna i Gävle och Kristianstad, Chalmers tekniska högskola samt universitetet i Karlstad, Malmö och Örebro.³² För att följa upp utvecklingen utifrån Valideringsdelegationens lägesanalys 2019 har Myndigheten för yrkeshögskolan gått igenom årsredovisningarna för ovan nämnda lärosäten 2020. Bilden från lägesanalysen kvarstår till viss del även om den enbart utgår från stickprov från de sex nämnda lärosätena och inte ger en helhetsbild för samtliga lärosäten i landet. Chalmers tekniska högskola rapporterar i sin årsredovisning att 82 personer ansökt om att få sin reella kompetens prövad för tillträde 2020. Det finns inga siffror för tillgodoräknande i redovisningen.³³ Örebro universitet anger att 195 personer ansökt om

²⁷ Högskoleförordningen 6 kap. 7§

²⁸ Läge och utveckling av validering – årlig redovisning. Valideringsdelegationen maj 2019. Sid 61

²⁹ Regleringsbrev Universitetskanslersämbetet 2021

³⁰ Årsredovisning Universitetskanslersämbetet 2019. Sid 16

³¹ Ibid. Sid 16

³² Läge och utveckling av validering – årlig redovisning. Valideringsdelegationen maj 2019. Sid 62

³³ Årsredovisning Chalmers tekniska högskola 2020. Sid 20 - 21

tillträde genom reell kompetens 2020. Validering av reell kompetens för tillgodoräknande uppges ske inom olika uppdragsutbildningar. Inga siffror för antalet genomförda valideringar för tillgodoräknande anges i årsredovisningen.³⁴

Under 2020 rapporterar högskolan Kristianstad totalt 448 ärenden om tillgodoräknanden. Antalet ärenden gäller tillgodoräknanden både av tidigare utbildning och av yrkeserfarenhet då diariesystemet inte möjliggör någon uppdelning av ärendena och det framgår inte tydligt inom vilka utbildningar tillgodoräknanden har skett.³⁵ Högskolan Gävle redovisar validering inom kompletterande pedagogisk utbildning där två ansökningar om tillgodoräknande genom validering av reell kompetens kom in 2020.³⁶ För universitetet i Karlstad finns inga uppgifter om validering av reell kompetens för 2020 i årsredovisningen förutom att det nämns att ansökningar om tillgodoräknande har tagits emot av en centralt placerad funktion vid universitetet.³⁷

Malmö universitet redovisar att 190 personer ansökte om bedömning av reell kompetens för behörighet under 2020. Det genomfördes kartläggande samtal avseende 111 sökande till yrkeslärarutbildningen fördelat på 465 yrkesämnen. Validering av kunskaper i svenska för Aspirantutbildningen och en kurs med liknande målgrupp gjordes för fem sökande. Sedan kartläggande samtal infördes som en möjlighet i valideringsprocessen för tillgodoräknande i slutet av 2019 har kartläggningssamtal genomförts med cirka 35 studenter. Validering av reell kompetens förekommer även inom särskilda uppdrag och utbildningar och kan även i vissa fall ske utan kartläggningssamtal. I redovisningen skriver universitetet att när det gäller statistik för tillgodoräknanden med reell kompetens som grund behövs ytterligare utveckling på lärosätetsnivå men också nationellt för att på ett samstämmigt och likvärdigt sätt kunna registrera denna typ av beslut.³⁸

2.6.3 Validering för behörighet till yrkeslärarutbildningen

UHR har sedan 2016 i uppdrag att samordna valideringsprocessen för särskild behörighet för sökande till yrkeslärarutbildningen. Över 130 godkända bedömare finns idag i UHR:s bedömarbank. I nätverket YRKSAM deltar samtliga tio lärosäten som erbjuder yrkeslärarutbildning. Det digitala valideringsverktyget YRK-Valda menar UHR är ett användbart verktyg för att uppnå transparens i lärosätenas bedömningar och bidra till att kvalitetssäkra valideringsarbetet. Under 2019 tillsattes en extern referensgrupp för valideringsfrågor vars syfte är att bidra till en ökning av den nationella likvärdigheten i valideringsprocessen. Utifrån arbetet i referensgruppen arbetar UHR med en utredning för att undersöka möjliga lösningar för en nationell gemensam valideringsverksamhet som kan kvalitetsgranskas. Utredningen ska vara klar under 2021 men UHR gör bedömningen att det kan bli svårt då arbetsprocesserna är olika i de berörda lärosätena. Totalt utfördes 1300 valideringar under 2020. Antalet valideringar har de senaste åren varit ganska stabilt. Antalet valideringar var 1 313 (2019) och 1 229 (2018). Under 2020 betalade UHR ut bidragsmedel till lärosätena för genomförda valideringar motsvarande 9 465 tkr. Det ger en kostnad på 7 281 kronor per validering.³⁹

³⁴ Årsredovisning Örebro universitet sid 40 - 41

³⁵ Årsredovisning Högskolan Kristianstad 2020. Sid 28

³⁶ Årsredovisning Högskolan Gävle 2020. Sid 43

³⁷ Årsredovisning Karlstads universitet 2020. Sid 19

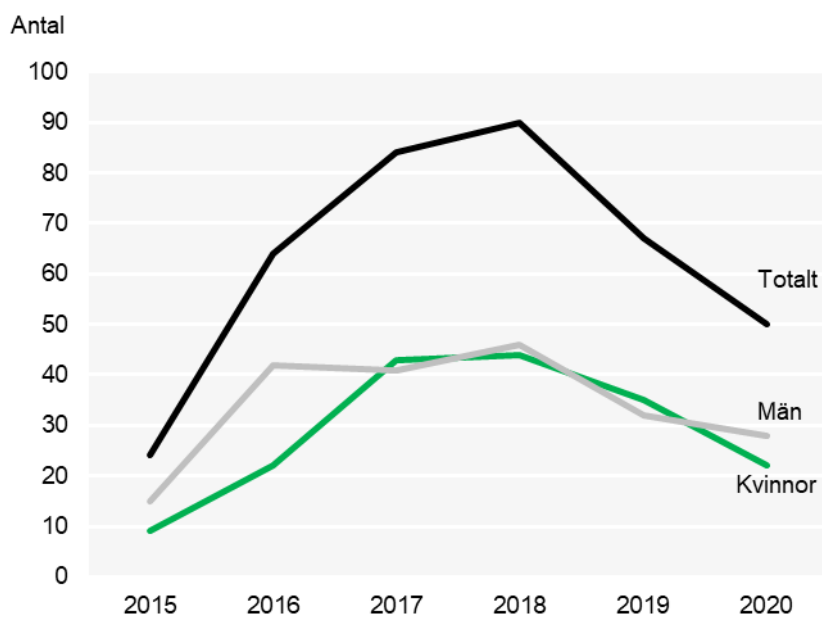
³⁸ Årsredovisning Malmö universitet 2020. Sid 23 - 24

³⁹ Årsredovisning. Universitets- och högskolerådet 2020. Sid 31 - 32

2.7 Kontakttolkutbildning

Myndigheten för yrkeshögskolan ansvarar för utbildningar till kontakttolk inom folkbildningen. Verksamma tolkar som saknar fullständig utbildning kan få sina kunskaper prövade eller validerade och därmed få sina kunskaper bedömda i relation till delar av eller hela den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk. De första valideringarna genomfördes 2015 och antalet som fick utbildningsbevis genom validering ökade sedan årligen fram till och med 2018 då 90 personer fick utbildningsbevis genom validering. Därefter har antalet minskat och 2020 var det 50 personer som fick utbildningsbevis genom validering. Antalet valideringar har således minskat mellan 2018 och 2020. I avstämningar med samordnarna för den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk har det framkommit att det finns tendenser att de som anmäler sig till validering har lägre kunskaper än tidigare. Detta skulle kunna vara en orsak till att antalet som fått utbildningsbevis genom validering har minskat. Samordnarna beskriver även att det under pandemin förekommit att personer valt att inte påbörja valideringen, bland annat för att det på flera håll innebär fysiska möten.⁴⁰

Diagram 7. Antal valideringar inom utbildningen för kontakttolkar 2015–2020

⁴⁰ Statistisk årsrapport 2020. Myndigheten för yrkeshögskolan. Sid 82

3 Utveckling av validering inom regionerna

I sitt delbetänkande En nationell strategi för validering (SOU 2017:18) framhåller Valideringsdelegationen vikten av att en utvecklad samverkan om validering inkluderas och prioriteras i regionernas ordinarie arbete med kompetensförsörjning. Delegationen tog också fram en vägledning som beskriver hur aktörer med regionalt utvecklingsansvar (RUA) kan gå till väga för att utveckla samverkan om validering.⁴¹ Delegationen menar att RUA:s roll bör vara att arbeta pådrivande, stödjande och kunskapshöjande.

Mellan åren 2018–2020 har Tillväxtverket haft regeringens uppdrag att stödja RUA:s arbete inom kompetensförsörjningsområdet, uppdraget är förlängt till 31 december 2021. Regeringen har pekat ut tre viktiga fokusområden där ett handlar om att bidra till att etablera effektiva strukturer för validering. I sin delredovisning av uppdraget från mars 2021 redovisar Tillväxtverket sin lägesbild av situationen inom valideringsområdet. Tillväxtverket konstaterar:

Att bidra till att etablera effektiva strukturer för validering har påbörjats i alla regioner men mycket arbete återstår innan en struktur för validering är på plats. Det ser även inom detta område olika ut bland regionerna hur långt de har kommit. Validering är ett verktyg som behöver bli mer känt för både individer, företag och organisationer. Det behövs även ytterligare insatser och styrning från nationellt håll.⁴²

Tillväxtverket menar att regionerna genomfört ett arbete med att kartlägga vilka aktörer som validerar i regionen men att regionerna därefter har kommit olika långt i att etablera strukturer för validering. I arbetet med att skapa strukturer har regionernas arbete dels handlat om att få en samsyn om begrepp inom valideringsområdet dels vilken roll regionen faktiskt har inom valideringsområdet. Tillväxtverkets bedömning är att endast ett fåtal regioner har strukturer för validering etablerade. En del regioner ger information om möjligheterna till validering på sina webb-platser. Några regioner har via medel från Tillväxtverket valt att driva projekt för att arbeta med utveckling av validering.

Under 2020 ansökte Myndigheten för yrkeshögskolan och beviljades medel från Socialfonden för att stärka arbetet med validering på regional nivå. Alla regioner har tackat ja till att delta i projektet kallat Valideringslyft. Projektet ska resultera i ett konkret och anpassat metodstöd samt ett kartläggningsverktyg i syfte att ta fram regionala utvecklingsplaner som utgår från det läge varje region har inom valideringsområdet. Tillväxtverket ser positivt på projektet som ska pågå fram till slutet av 2022. Tillväxtverket menar att regionerna behöver mer och konkret stöd från nationell nivå och hoppas att projektet kan bidra till att det inte skapas parallella spår utan att regionerna kan nå likartade strukturer för validering vilket underlättar för individer som rör sig över regiongränser. Tillväxtverket anser att regeringen bör ge regionerna en fortsatt inriktning för att utveckla och fördjupa fokusområdena där ett är att bidra till att etablera strukturer för validering.⁴³

I februari 2021 kom konsultföretaget Rambolls utvärderingsrapport för det regionala kompetensförsörjningsarbetet under 2018–2020. Rapporten beställdes av Tillväxtverket

⁴¹ Valideringsdelegationen (2018) Samverkan kring validering på regionalnivå – Vägledning för aktörer med regionalt ansvar.

⁴² Delredovisning av uppdrag att stödja regionalt kompetensförsörjningsarbete 2018 – 2020 N2017/07839/RTS sid 19

⁴³ Ibid sid 26

med syftet att utveckla kunskapen kring faktorer som bidrar till ett effektivt kompetensförsörjningsarbete. I rapporten finns delar som behandlar regionernas arbete med validering. Analyser och slutsatser i rapporten är Rambolls.

När det kommer till valideringsområdet ser Ramboll skillnader mellan regioner som redan kommit långt i arbetet med validering före villkorsbeslutet 2018 och regioner som påbörjade arbetet i samband med att villkorsbeslutet började gälla 2018.⁴⁴ Validering ses överlag av regionerna som ett viktigt verktyg i det strategiska arbetet för att säkerställa långsiktig kompetensförsörjning och en bättre matchning på arbetsmarknaden.

I sin rapport tar Ramboll upp hur vissa regioner resonerar om sin roll inom valideringsområdet. I villkorsbeslutet framgår att regionerna ska bidra till att etablera effektiva strukturer för validering på regional nivå, men inte att de ska ta ansvar för validering på regional nivå. Ramboll menar att innebörden i regionernas uppdrag att bidra till att etablera effektiva strukturer för validering på regional nivå kan uppfattas som svårtolkat.

De regioner som uppfattar att uppdraget är svårtolkat menar att systemet för validering är decentraliserat och svårt att överblicka och vill därför att nationell nivå bör ta ett större övergripande ansvar att samordna en effektiv struktur för validering. Ramboll menar att regionerna anser att det är mer ändamålsenligt att först säkerställa en gemensam nationell samsyn kring valideringsfrågorna.⁴⁵

I sina intervjuer ser Ramboll att många regioner använt åren från 2018 och framåt för att genomföra grundläggande arbete som kartläggningar och analyser av valideringsområdet regionalt. Arbetet har också haft fokus på att öka kunskapen inom den egna organisationen om validering. Överlag menar Ramboll att den regionala rollen framför allt inneburit att samordna berörda aktörer i forum och nätverk samt spridning av kunskap, exempelvis genom att regionen lyft validering i strategiska diskussioner om kompetensförsörjning och utbildningsplanering. Några regioner ser att arbetet resulterat i att antalet branschvaliderade har ökat samt att effektiva strukturer antingen etablerats i regionen eller att redan befintliga strukturer ytterligare stärkts under perioden 2018 - 2020. De flesta regioner uppger i Rambolls rapport att det ännu återstår mycket arbete innan det finns effektiva strukturer för validering på plats på regional nivå.

I sin rapport tar Ramboll upp att samtliga regioner ser mycket positivt på Myndigheten för yrkeshögskolans pågående projekt Valideringslyftet, bland annat för att det bedöms vara ett viktigt nationellt initiativ som sker i samverkan med regionerna och centrala aktörer.⁴⁶

I sin lägesbeskrivning från maj 2019 beskriver Valideringsdelegationen utvecklingen i två regioner, Dalarna och Gävleborg som redan 2017 etablerade långsiktiga regionala stödstrukturer/samverkansplattformar för valideringsarbetet. Regionerna gjorde uppföljningar av omfattningen av validering som enligt Valideringsdelegationen visade på en tydligt ökad frekvens av validering sedan stödstrukturerna kommit på plats.⁴⁷

⁴⁴ I mål- och villkorsbeslut för 2018 fick regionerna erbjudandet att stödja och främja i tre fokusområden varav ett var att etablera effektiva strukturer för validering. Samtliga regioner accepterade erbjudandet. (Regeringskansliet, 2018 Erbjudande i mål- och villkorsbeslut att genomföra insatser inom kompetensförsörjningsområdet)

⁴⁵ Utvärdering av Tillväxtverkets uppdrag att stödja regionalt kompetensförsörjningsarbete 2018 - 2020. Ramboll sid 7 - 8

⁴⁶ Ibid sid 19 - 20

⁴⁷ Läge och utveckling a validering – årlig redovisning. Valideringsdelegationen, maj 2019. Sid 63

För att se hur utvecklingen har sett ut de senaste två åren genomförde MYH intervjuer med ansvariga för valideringsarbetet i regionerna under mars 2021.

Dala valideringscentrums verksamhet lades ner i mitten av 2019. I och med det upphörde även stödstrukturen/samverkansplattformen för validering att gälla, liksom uppföljningen av omfattningen av validering. Nya tag togs i början av 2020 då projektet Kompetensförsörjning 2.0 startades där validering är ett prioriterat spår. Syftet är att etablera en ny regional stödstruktur för validering. Inom den kartläggning som gjordes initialt inom projektet har regionen följt upp antalet valideringar i Dalarna. Insamlingen gjordes med hjälp av SCB, vuxenutbildningarna, branscherna, Arbetsförmedlingen samt Högskolan Dalarna. Regionen konstaterar att det fortsatt är en utmaning med datainsamling kopplad till genomförda valideringar. Det blir tydligt att det finns behov av tillgång till jämförbar nationell och regional statistik.

Regionen beskriver sin utveckling under perioden som ganska drastisk. 2018 hade regionen en väl etablerad och långsiktig stödstruktur för validering, som fick stor nationell uppmärksamhet, till att 2021 inte ha så mycket på plats alls då Dala valideringscentrums tidigare verksamhet helt avslutats. Regionen pekar på att det samtidigt finns ett stort engagemang bland många valideringsaktörer i Dalarna och en gedigen kunskapsbank att ta med i det fortsatta arbetet. Erfarenheter och kunskap finns tack vare det strategiska och operativa arbete som finns samlat utifrån det tidigare arbetet inom ramen för Dala valideringscentrum.⁴⁸

I Gävleborg har det långsiktiga och strategiska arbetet med validering fortsatt under perioden från 2018. Det finns idag uppföljningsbara mål för valideringsarbetet kopplat till regionens planer. Valideringsfrågorna är integrerade och en naturlig del av det regionala försörjningsarbetet. Det har etablerats en bredare samverkan av olika aktörer. Regionen menar också att validering lyfts mer i olika sammanhang både nationellt och regionalt där kompetensförsörjningsfrågorna diskuteras. Inom ramen för samarbetet inom kommunal vuxenutbildning har det tagits beslut om en gemensam regional valideringsprocess för samtliga kommuner. Validering ska också vara en naturlig del i arbetet med yrkesutbildning. Regionen driver också ett projekt för att ta fram en branschmodell för yrkesgruppen personlig assistent. (Projekt ValidX). Regionen betonar vikten av att kunna vara ett nav för kompetensutveckling av personal som arbetar operativt med valideringsprocessen. Regionen betonar också vikten av att vara med i olika utvecklingsprojekt för att vara i framkant inom området. Regionen följer årligen upp antalet valideringar inom kommunal vuxenutbildning och arbetsförmedlingen. (Se tabell nedan.)

Framåt ser regionen behovet av en mer sammanhållen nationell strategi för kompetensförsörjning där validering har en naturlig plats och där roller och ansvar mellan olika nationella aktörer och regionerna är tydlig. Regionen lyfter också behoven av att ha tillgång till en flexibel kompletterande utbildning kopplad till valideringsinsatserna. Därför vill man utveckla samverkan inom kommunal vuxenutbildning ytterligare och skapa noder för olika yrkesområden där valideringsinsatser och kompletterande utbildningar finns under samma tak. På så sätt hoppas regionen få till ett ökat antal valideringar.⁴⁹

⁴⁸ Intervju med ansvarig kompetensstrateg för valideringsarbetet i region Dalarna, 31 mars 2021

⁴⁹ Intervju med ansvarig kompetensstrateg för valideringsarbetet i region Gävleborg, 30 mars 2021

Uppgifterna över antalet genomförda validering som regionerna sammanställt visar att antalet minskat i Dalarna där stödstrukturen avvecklades i mitten av 2019. Däremot har antalet valideringar ökat i Gävleborg sedan 2018.

Tabell 5. Antal valideringar inom vuxenutbildningen samt via Arbetsförmedlingen i regionerna Dalarna och Gävleborg 2018–2020

	2018	2019	2020
Dalarna			
Vuxenutbildning	268	206	106
Arbetsförmedlingen	9	6	7
Totalt	277	212	113
Gävleborg			
Vuxenutbildningen	177	249	228
Arbetsförmedlingen	48	13	9
Totalt	225	264	237 + 25 inom projektet ValidX

Källa: Uppgifter från regionerna Gävleborg samt Dalarna i samband med intervjuer 30 respektive 31 mars 2021

4 Slutsatser

4.1 Validering inom arbetslivet

Corona-pandemin har inneburit svårigheter att hantera valideringsinsatser utifrån smittläge och därmed svårigheter att genomföra valideringar som kräver ett fysiskt möte. Antalet branschvalideringar har sjunkit i antal 2020 i jämförelse med 2018. Samtidigt har pandemin drivit på utvecklingen att digitalisera valideringstjänster och metodmaterial i högre utsträckning för att underlätta validering på distans. Den myndighetsgemensamma arbetsgruppen för validering har beslutat att kartlägga digitala metoder för validering under 2021.

Antalet branschmodeller har ökat sedan 2018 och idag rapporterar branscherna in 100 yrkesroller mot 61 under 2018. Av dessa går 71 yrkesroller att validera mot idag och resten är under utveckling. Allt fler branscher ser vikten av att koppla arbetet med valideringsmodeller till nivåbestämning av modellens kvalifikation enligt referensramen för kvalifikationer och livslångt lärande (SeQF).

Cirka en tredjedel av de redovisade yrkesrollerna för branschvalidering är upphandlade av Arbetsförmedlingen. Inom några yrkesroller är avtal på gång. Antalet anvisningar till validering från Arbetsförmedlingen har minskat i omfattning sedan 2018. Orsakerna är säkerligen flera som till exempel situationen under pandemin, byte av upphandlingsform inom Arbetsförmedlingen samt reformeringen av Arbetsförmedlingen efter Januariöverenskommelsen.

Omställningsorganisationerna ser behov av att få företagen mer intresserade och kunniga om valideringsmodeller och validering som en del av kompetensutveckling.

Både branschföreträdare och omställningsaktörer ser behov av utveckling för mer flexibel kompletteringsutbildning kopplad till valideringsinsatser. Utmaningen är att passa ihop validerings- och utbildningsinsatser för individen. När det kommer till Arbetsförmedlingens upphandling av validering- och arbetsmarknadsutbildning så sker upphandling av dessa separat vilket gör att det blir svårt att samordna och nyttiggöra resultatet av en validering.

Några branscher vittnar om att upphandling enligt LOV visserligen ökar det möjliga utbudet av valideringsleverantörer, men då Arbetsförmedlingen inte kan garantera några volymer blir det för många som ska dela på en alltför liten kaka. Det blir också en prispress som kan leda till kvalitetsbrister i utförandet. År 2019 var det sju yrkesområden som kom upp i valideringsvolymer över 100 deltagare och år 2020 hade yrkesområdena med dessa volymer krympt till fem.

Tillgängligheten till valideringstjänster över landet varierar stort. Som regel har modeller med större valideringsvolymer också lättare att etablera sig i hela landet. Andra faktorer som spelar in är om delar av valideringen kan ske på arbetsplats och om det finns nätbaserade valideringstjänster att ta del av. Trots dessa utmaningar anger branscherna att deras modeller i genomsnitt är tillgängliga i två tredjedelar av landets åtta NUTS 2-regioner. En orsak kan vara att flera branschmodeller använder sig av i stort sett samma tjänsteleverantörer vilket ger samordningsfördelar.

En effekt som pandemin har bidragit till är att öka intresset för att inkludera branschvalidering i den verktygslåda som omställningsaktörer kan använda. Det finns flera olika utvecklingsprojekt för att utveckla system som integrerar branschvalidering i arbetet med omställning.

4.2 Validering inom utbildning

Resultat av valideringsinsatser inom utbildningssektorn är delvis svårt att överblicka beroende på svårigheter att få fram nationell och samlad statistik. Det saknas nationellt ansvar för att ta fram statistik över hela valideringsområdet vilket gör underlaget bristfälligt och därmed är det svårt att få en rättvisande bild av den totala omfattningen. Den statistik som finns inom utbildningssektorn är också delvis överlappande med den som finns inom arbetslivet.

De senaste åren har Universitetskanslersämbetet (UKÄ) haft regeringens uppdrag att följa upp universitets och högskolors arbete med bedömning av reell kompetens för behörighet och tillgodoräknande. I regleringsbrevet för 2021 anges att uppdraget ska redovisas till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 15 november 2021.⁵⁰ I sin årsredovisning för 2019 gör UKÄ tolkningen att det finns utmaningar med uppdraget att kunna ge en nationell och samlad bild av reell kompetens för behörighet och tillgodoräknande inom den högre utbildningen. UKÄ pekar på svårigheter att kunna ta fram tillförlitlig statistik över reell kompetens och att en orsak är att lärosätena inte har en samsyn kring hur reell kompetens ska bedömas.

Inom kommunalvuxenutbildning finns statistik att tillgå för 2019 men data för 2020 finns inte förrän senare i år. Vid en jämförelse av den statistik som finns tillgänglig för åren 2017 - 2019 framkommer att det faktiska antalet valideringar både med efterföljande prövning och enbart validering som kan ge intyg minskat något från år 2017 jämfört med 2019. Samtidigt har antalet kurser som genomförts ökat under samma period. I relation till det totala antalet genomförda kurser ligger antalet valideringar på en låg nivå. Viktigt för att få kvalitet i valideringsprocessen är möjligheterna till utbildning och kompetensutveckling för personal som ska bedriva valideringsarbetet. Skolverkets webbkurs "Valideringsarbete i teori och praktik – en introduktion" har över 1 200 personer genomfört under åren 2017–2020.

Under 2019 genomförde Myndigheten för yrkeshögskolan en undersökning som visar att antalet studerande som fått ett tillgodoräknande i faktiska tal har ökat sen 2015 samtidigt har också det totala antalet studerande i yrkeshögskolan ökat de senaste åren. Andelen studerande med minst en tillgodoräknad kurs ligger mellan 2 och 3,5 procent mellan 2016–2020. Antalet ligger således på en låg nivå.

De första resultaten från försöksverksamheten YH-flex är intressanta även om det är för tidigt att dra några långtgående slutsatser. Resultaten hittills visar att kostnaden för utbildningen sjunker med cirka hälften samtidigt som de studerande kunnat tillgodoräkna sig runt 60% av utbildningen. Det är intressant att notera att försöksverksamheten ska genomföras inom ramen för befintligt regelverk och att den enda egentliga skillnaden är ersättningsmodellen för YH-flexplatser. Pekar de första resultaten i försöksverksamheten alltså på att tydliga ekonomiska incitament är viktigare för att öka användningen av tillgodoräknanden (validering) än förändrade regelverk?

⁵⁰ Regleringsbrev Universitetskanslersämbetet 2021

4.3 Valideringsarbetet inom regionerna

Av Tillväxtverkets delredovisning till regeringen 2021 om regionernas arbete 2018–2020 med att etablera effektiva strukturer för validering framgår att arbetet har påbörjats i samtliga regioner. Tillväxtverket menar dock att mycket arbete återstår innan en struktur för validering är på plats och att validering är ett verktyg som behöver bli mer känt för både individer, företag och organisationer. Tillväxtverket anser att det behövs ytterligare insatser och styrning från nationellt håll.”⁵¹

⁵¹ Delredovisning av uppdrag att stödja regionalt kompetensförsörjningsarbete 2018–2020 N2017/07839/RTS sid 19

Referenser

Förordning (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program.

Förordning (2015:848) om statsbidrag för särskilda främjande- och utvecklingsinsatser i syfte att påskynda nyanlända invandrares etablering på arbetsmarknaden.

Förordning (2020:268) om statsbidrag för utveckling av branschvalidering.

Förordning (2009:130) om yrkeshögskolan.

Högskoleförordningen (1993:100).

Lag (2008:962) om valfrihetssystem.

Myndigheten för yrkeshögskolan. Standard och riktlinjer för branschvalidering av yrkeskompetens (MYH 2016/4742).

Myndigheten för yrkeshögskolan. Statistisk årsrapport 2020.

Myndigheten för yrkeshögskolan (2019). Tillgodoräknande inom yrkeshögskolan. Dnr MYH 2019/1384.

Regeringskansliet, 2018 Erbjudande i mål- och villkorsbeslut att genomföra insatser inom kompetensförsörjningsområdet.

Regleringsbrev Myndigheten för yrkeshögskolan 2016.

Regleringsbrev Myndigheten för yrkeshögskolan 2020.

Regleringsbrev Universitetskanslersämbetet 2021.

Skolverket. Statistik om validering kalenderåret 2019 Dnr 7.5.2 2020:1764.

SOU 2017:18 En nationell strategi för validering.

SOU 2019:69 Validering – för kompetensförsörjning och livslångt lärande.

Tillväxtverket. Delredovisning av uppdrag att stödja regionalt kompetensförsörjningsarbete 2018 – 2020 N2017/07839/RTS.

Utvärdering av Tillväxtverkets uppdrag att stödja regionalt kompetensförsörjningsarbete 2018 - 2020. Ramboll på uppdrag av Tillväxtverket.

Valideringsdelegationen 2015–2019. Läge och utveckling av validering- årlig redovisning. Maj 2019.

Valideringsdelegationen (2018) Samverkan kring validering på regionalnivå – Vägledning för aktörer med regionalt ansvar.

Årsredovisning Arbetsförmedlingen 2019

Årsredovisning Arbetsförmedlingen 2020

Årsredovisning Chalmers tekniska högskola 2020.

Årsredovisning Högskolan Gävle 2020.

Årsredovisning Högskolan Kristianstad 2020.

Årsredovisning Karlstads universitet 2020.

Årsredovisning Malmö universitet 2020.

Årsredovisning Örebro universitet 2020.

Årsredovisning. Universitets- och högskolerådet 2020.

Årsredovisning Universitetskanslersämbetet 2019

Bilagor

Bilaga 1. Tabeller som visar antalet valideringar fördelat på yrkesområden 2019 och 2020.

Modell	Yrkesområde	Totalt antal 2019	Totalt antal 2020
Måleri	Byggnadsmålare	127	74
VVS	VVS-montör	16	45
Transport - mekaniker	Lastbilmekaniker	0	0
Transport - mekaniker	Maskinmekaniker	0	0
Transport - mekaniker	Bussmekaniker	0	2
Transport - mekaniker	Fordonslackerare	0	0
Transport - mekaniker	Personbilmekaniker	0	0
Transport - mekaniker	Bilskada-karosseri	0	0
Naturbruk Grönt Kort	Djurskötare mjölk	2	8
Naturbruk Grönt Kort	Djurskötare gris	0	1
Naturbruk Grönt Kort	Växtodling (maskinförare)	6	0
Naturbruk Grönt Kort	Frilandsodling (trädgård)	3	0
Naturbruk Grönt Kort	Växthusodling (trädgård)	3	0
Städ och service	Städare - SRY yrkesbevis	536	505
Städ och service	Städare - baskompetens städservice	282	370
Städ och service	Städare - yrkesbevis hemservice	19	0
Städ och service	Städare - sanering bas	0	0
Städ och service	Introduktion Städ	0	0
Transport - förare	Lastbilsförare	8	0
Handel	Butikssäljare	0	0
Frisör	Frisör	8	4
Behandling	Behandlingspedagog	92	96
Behandling	Behandlingsassistent	0	0
Gjuteri	Gjuterioperatör Järn och stål	86	28
Gjuteri	Gjuterioperatör Pressgjuteri	20	0
Hantverk	Olika traditionella hantverk	0	0
Återvinning	Arbetsledare ÅVC	0	0
Återvinning	Sopbilschaufför	0	0
Återvinning	Medåkare	0	0
Återvinning	Trafikledare	0	0
Återvinning	Återvinningsarbetare ÅVC	0	0
Återvinning	Återbruk insteg	0	0
Energi och VA	Distributionselektriker	0	0
Energi och VA	Drifttekniker elnät	0	0
Energi och VA	Beredare	0	0
Energi och VA	Kundservice inom energi	0	0
Energi och VA	Nätplanerare/projektör	0	0
Energi och VA	Projektledare energi	0	0
Energi och VA	Drifttekniker vattenverk	0	0
Energi och VA	Drifttekniker reningsverk	0	0
Energi och VA	Ledningsnätstekniker VA	0	0
Energi och VA	Mätartekniker VA	0	0

<i>Modell</i>	<i>Yrkesområde</i>	<i>Totalt antal 2019</i>	<i>Totalt antal 2020</i>
Utemiljö	Yrkesbevis 1 - Skötsel/förvaltning	40	14
Utemiljö	Utemiljö Bas - Skötsel grund	8	0
Utemiljö	Yrkesbevis 2-13, TCYK	70	47
Elteknisk validering	Installationselektriker	59	53
Vård och omsorg	Vårdbiträde	Ingen uppgift	Ingen uppgift
Vård och omsorg	Undersköterska	Ingen uppgift	Ingen uppgift
Träteknisk validering	CNC-operatör	3	8
Träteknisk validering	Maskinsnickare	16	17
Träteknisk validering	Ytbehandlare	8	0
Träteknisk validering	Specialsnickare	3	5
Träteknisk validering	Hyveloperatör	0	0
Träteknisk validering	Produktionspersonal i trähusindustrin	0	0
Bygg och anläggning	Belägningsarbetare	0	0
Bygg och anläggning	Bergarbetare	0	0
Bygg och anläggning	Betongarbetare	0	0
Bygg och anläggning	Golvläggare	0	0
Bygg och anläggning	Håltagare	0	0
Bygg och anläggning	Maskinförare	18	29
Bygg och anläggning	Murare	0	3
Bygg och anläggning	Plattsättare	30	33
Bygg och anläggning	Ställningsbyggare	0	0
Bygg och anläggning	Stenmontör	0	0
Bygg och anläggning	Tak- och tätskiktmontör	0	0
Bygg och anläggning	Träarbetare	0	4
Bygg och anläggning	Undertaksmontör	0	0
Bygg och anläggning	Väg-och anläggningsarbetare	0	0
Hotell och restaurang	Kock	275	151
Hotell och restaurang	Servering	0	0
Hotell och restaurang	Hotellreceptionist	0	2
Hotell och restaurang	Konferensvärd/-värdinna	0	0
Fastighet - FAVAL	Fastighetstekniker	178	31
Fastighet - FAVAL	Fastighetsskötare	63	17
Fastighet - FAVAL	Fastighetsvärd	23	8
Fastighet - FAVAL	Fastighetsförvaltare	7	35
Fastighet - FAVAL	Fastighetsingenjör	3	6
CNC Teknik	Grönt certifikat (CNC-operatör)	829	523
CNC Teknik	Blått certifikat (produktionstekniker)	37	45
CNC Teknik	Svart certifikat (produktionsingenjör)	0	0
Svets	Svetsare nivå vit	35	55
Svets	Svetsare nivå grön	0	0
Svets	Svetsare nivå blå	0	0
Svets	Svetsare nivå svart	0	0

<i>Modell</i>	<i>Yrkesområde</i>	<i>Totalt antal 2019</i>	<i>Totalt antal 2020</i>
Grafiker	Digitaltryckare	0	0
Grafiker	Grafisk Grund	0	0
Grafiker	Offsettryckare	0	0
Teko	Sömnadsoperatör	0	0
Teko	Textil grund	0	19
Automation BAS	Produktionspersonal med automationsinriktning	40	38
Industrieteknik BAS	Produktionspersonal inom industrin	1967	1267
Underhåll BAS	Produktionspersonal med utökat underhållsansvar	65	26
Produktionsteknik BAS	Produktionstekniker	0	0
Underhållsteknik	Underhållsledare	39	15
Underhållsteknik	Underhållsingenjörer/-arbetsledare	0	0
Underhållsteknik	Underhållstekniker (multi skill)	29	19
Underhållsteknik	Underhållsmekaniker	0	0
Underhållsteknik	Underhållselektriker (industrielektriker)	0	0
Underhållsteknik	Automationselektriker	0	0
Underhållsteknik	Rekryteringsbas (ValidJob)	0	25
Summa	valideringar	5053	3628

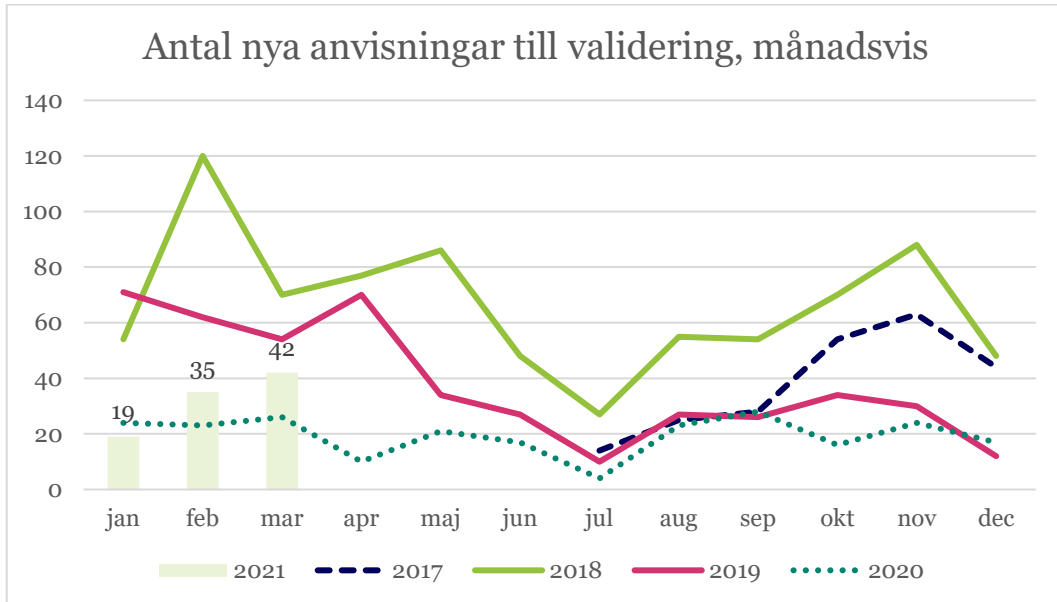
Bilaga 2. Tabeller över vilka yrkesområden där validering är operativ respektive upphandlad av Arbetsförmedlingen.

Modell	Yrkesområde	Validering	AF upphandlad
Måleri	Byggnadsmålare	Operativ	Ja
VVS	VVS-montör	Operativ	Ja, klar i april
Transport - mekaniker	Lastbilmekaniker	Vilande	Ja
Transport - mekaniker	Maskinmekaniker	Vilande	Ja
Transport - mekaniker	Bussmekaniker	Vilande	Ja
Transport - mekaniker	Fordonslackerare	Vilande	Ja
Transport - mekaniker	Personbilmekaniker	Vilande	Ja
Transport - mekaniker	Bilskada-karosseri	Utvecklas	Nej
Naturbruk Grönt Kort	Djurskötare mjölk	Operativ	Nej
Naturbruk Grönt Kort	Djurskötare gris	Operativ	Nej
Naturbruk Grönt Kort	Växtodling (maskinförare)	Operativ	Nej
Naturbruk Grönt Kort	Frilandsodling (trädgård)	Operativ	Nej
Naturbruk Grönt Kort	Växthusodling (trädgård)	Operativ	Nej
Städ och service	Städare - SRY yrkesbevis	Operativ	Nej
Städ och service	Städare - baskompetens städservice	Operativ	Nej
Städ och service	Städare - yrkesbevis hemservice	Operativ	Nej
Städ och service	Städare - sanering bas	Revideras	Nej
Städ och service	Introduktion Städ	Utvecklas	Nej
Transport - förare	Lastbilsförare	Revideras	Ja
Handel	Butikssäljare	Revideras	Nej
Frisör	Frisör	Operativ	Nej
Behandling	Behandlingspedagog	Operativ	Nej
Behandling	Behandlingsassistent	Vilande	Nej
Gjuteri	Gjuterioperatör Järn och stål	Operativ	Nej
Gjuteri	Gjuterioperatör Pressgjuteri	Operativ	Nej
Hantverk	Olika traditionella hantverk	Vilande	Nej
Återvinning	Arbetsledare ÅVC	Utvecklas	Nej
Återvinning	Sopbilschaufför	Operativ	Nej
Återvinning	Medåkare	Operativ	Nej
Återvinning	Trafikledare	Operativ	Nej
Återvinning	Återvinningsarbetare ÅVC	Operativ	Nej
Återvinning	Återbruk insteg	Operativ	Nej
Energi och VA	Distributionselektriker	Operativ	Nej
Energi och VA	Drifttekniker elnät	Operativ	Nej
Energi och VA	Beredare	Operativ	Nej
Energi och VA	Kundservice inom energi	Operativ	Nej
Energi och VA	Nätplanerare/projektör	Utvecklas	Nej
Energi och VA	Projektledare energi	Utvecklas	Nej
Energi och VA	Drifttekniker vattenverk	Operativ	Nej
Energi och VA	Drifttekniker reningsverk	Operativ	Nej
Energi och VA	Ledningsnätstekniker VA	Operativ	Nej
Energi och VA	Mätartekniker VA	Operativ	Nej

Modell	Yrkesområde	Validering	AF upphandlad
Utemiljö	Yrkesbevis 1 - Skötsel/förvaltning	Operativ	Nej
Utemiljö	Utemiljö Bas - Skötsel grund	Operativ	Nej
Utemiljö	Yrkesbevis 2-13, TCYK	Revideras	Nej, inte klar
Elteknisk validering	Installationselektriker	Operativ	Ja
Vård och omsorg	Vårdbiträde	Operativ	Ja
Vård och omsorg	Undersköterska	Operativ	Nej
Träteknisk validering	CNC-operatör	Operativ	Nej
Träteknisk validering	Maskinsnickare	Operativ	Nej
Träteknisk validering	Ytbehandlare	Revideras	Nej
Träteknisk validering	Specialsnickare	Operativ	Nej
Träteknisk validering	Hyveloperatör	Utvecklas	Nej
Träteknisk validering	Produktionspersonal i trähusindustrin	Utvecklas	Nej
Bygg och anläggning	Beläggningsarbetare	Vilande	Nej
Bygg och anläggning	Bergarbetare	Utvecklas	Nej
Bygg och anläggning	Betongarbetare	Revideras	Ja
Bygg och anläggning	Golvläggare	Operativ	Ja
Bygg och anläggning	Håltagare	Operativ	Ja
Bygg och anläggning	Maskinförare	Revideras	Ja
Bygg och anläggning	Murare	Revideras	Ja
Bygg och anläggning	Plattsättare	Revideras	Ja
Bygg och anläggning	Ställningsbyggare	Operativ	Ja
Bygg och anläggning	Stenmontör	Vilande	Nej
Bygg och anläggning	Tak- och tätskiktmontör	Vilande	Nej
Bygg och anläggning	Träarbetare	Operativ	Ja
Bygg och anläggning	Undertaksmontör	Vilande	Nej
Bygg och anläggning	Väg-och anläggningsarbetare	Operativ	Ja
Hotell och restaurang	Kock	Operativ	Ja
Hotell och restaurang	Servering	Operativ	Ja
Hotell och restaurang	Hotellreceptionist	Operativ	Nej
Hotell och restaurang	Konferensvärd/-värdinna	Operativ	Nej
Fastighet - FAVAL	Fastighetstekniker	Operativ	Ja
Fastighet - FAVAL	Fastighetsskötare	Operativ	Ja
Fastighet - FAVAL	Fastighetsvärd	Operativ	Ja
Fastighet - FAVAL	Fastighetsförvaltare	Operativ	Nej
Fastighet - FAVAL	Fastighetsingenjör	Operativ	Nej
CNC Teknik	Grönt certifikat (CNC-operatör)	Operativ	På gång
CNC Teknik	Blått certifikat (produktionstekniker)	Operativ	Nej
CNC Teknik	Svart certifikat (produktionsingenjör)	Operativ	Nej
Svets	Svetsare nivå vit	Operativ	På gång
Svets	Svetsare nivå grön	Operativ	På gång
Svets	Svetsare nivå blå	Utvecklas	På gång
Svets	Svetsare nivå svart	Utvecklas	På gång

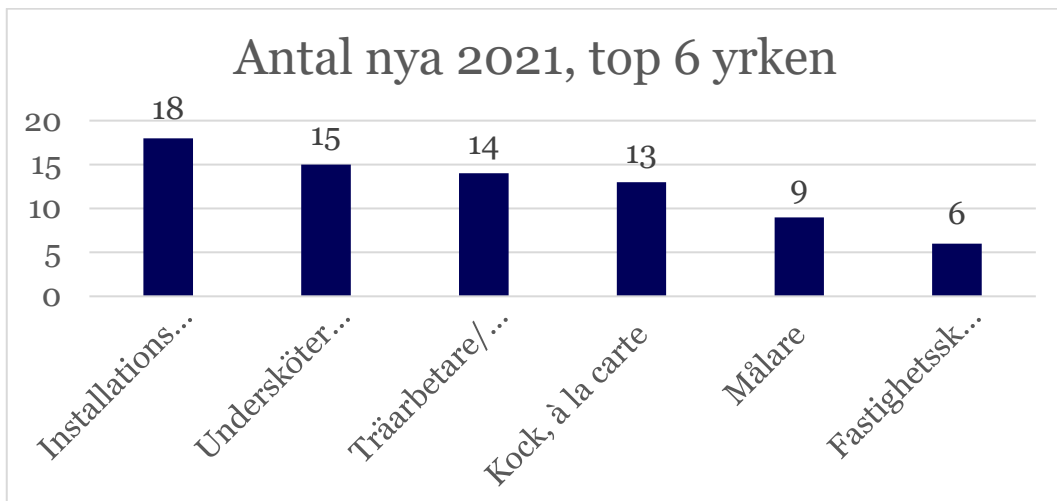
<i>Modell</i>	<i>Yrkesområde</i>	<i>Validering</i>	<i>AF upphandlad</i>
Grafiker	Digitaltryckare	Utvecklas	Nej
Grafiker	Grafisk Grund	Operativ	Nej
Grafiker	Offsettryckare	Utvecklas	Nej
Teko	Sömnadsoperatör	Utvecklas	Nej
Teko	Textil grund	Utvecklas	Nej
Automation BAS	Produktionspersonal med automationsinriktning	Operativ	Nej
Industrieteknik BAS	Produktionspersonal inom industrin	Operativ	På gång
Underhåll BAS	Produktionspersonal med utökat underhållsansvar	Operativ	Nej
Produktionsteknik BAS	Produktionstekniker	Utvecklas	Nej
Underhållsteknik	Underhållsledare	Revideras	Nej
Underhållsteknik	Underhållsingenjörer/-arbetsledare	Utvecklas	Nej
Underhållsteknik	Underhållstekniker (multi skill)	Revideras	Nej
Underhållsteknik	Underhållsmekaniker	Utvecklas	Nej
Underhållsteknik	Underhållselektriker (industrielektriker)	Utvecklas	Nej
Underhållsteknik	Automationselektriker	Utvecklas	Nej
Underhållsteknik	Rekryteringsbas (ValidJob)	Utvecklas	Nej

Bilaga 3. Diagram över utvecklingen av antalet anvisade valideringar månadsvis 2017–2021.

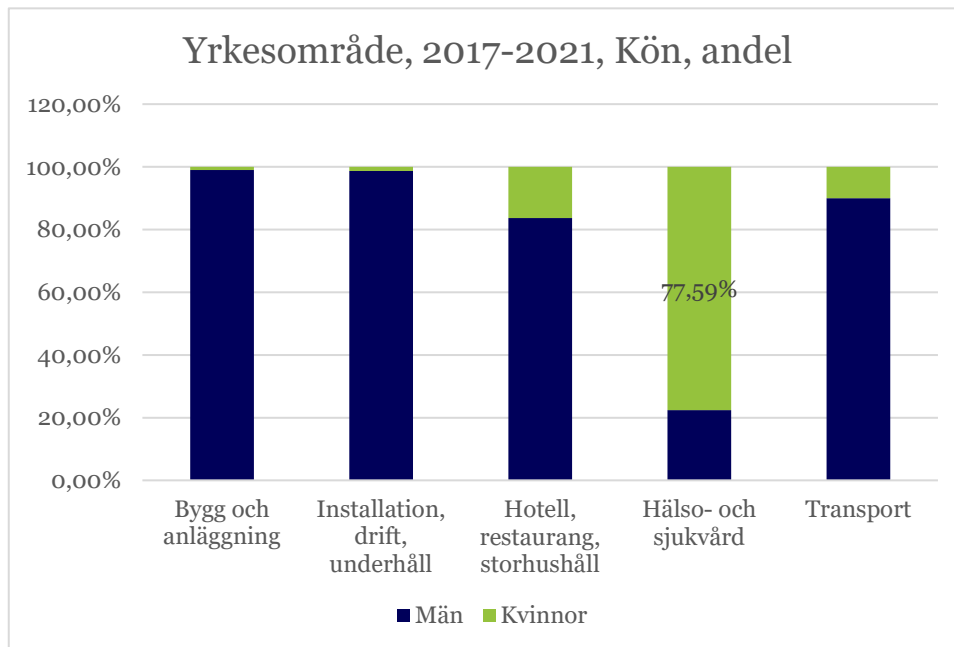
Källa Arbetsförmedlingen.

Bilaga 4. Antal anvisade valideringar till nya yrkesroller 2021.

Källa Arbetsförmedlingen.

Bilaga 5. Anvisade valideringar med fördelningen mellan män och kvinnor i några yrkesområden.

Källa Arbetsförmedlingen.

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås, Sweden
www.myh.se